Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 23 АПРЕЛЬ, 1977 ШУ. • № 49 (5716). • Мах 2 кап.

Таханара социалистически предприяти чоалхане оборудовани йола производство я. Дувца дезаш а дац цу хьалашка хIара заводе, фабрике, мехкдаьтта промысле, гIишлош хьалъеча, транспорте, бувзаме къахьегамен технологически дисциплина чIоагIа лораяр, хIара болхлочо, специалиста, кулгалхочо шийна тIадиллача гIулакхах бола бехктокхам кхетабар мел боккха лоархIам болаш да.

Профсоюзий XVI съезде ше къамаьл деш къахьегама дисциплина ювцаш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева аьлар: «Цу деша ирал йоаш-хаш яц дисциплина вогIа хиларца. БIарчча хьайвача гIулакх ишта дац. ХIаьта вай теркал ца дича далац кердача техникон технологеи, отраслейи производствайи дегIаухача вIаши долча бувзамаша, вай боахама хIанзарча дерригача сибато дIадеха кердадараш.

ХIара нарушенех, къахьегама, планови, технологичес-

КЪАХЬЕГАМА ДИСЦИПЛИНА ЧIОАГIЪЕ

ки гIулакх чакх ца даьккхача хIара моттиго деш дола зе тахан чот яь варгвоацаш лакх ма лой».

Массанена а ховш да къахьегама а технологически а дисциплина толхаяр производства эффективноста, продукце дикала чIоагIа Iаткъаш хилар. Дисциплинаца айхха дувзаденна да производство дегIаяр а хIама хьаеш дIадахийтача сомах юхахьахулар а. Къахьегама дисциплина чIоагIа лелаяр хIанзарча производства дIадийха Iац. Из дIадех вахара социалистически хьисапо. Цун керттера чулоацам ба хьайна улув латтачо хьегача къин мах бар, из лархIар. ДукхагIча даькъе цу тайпарча гIулакхах тийша да коллективо барттайна, вIаши бувзам болаш, хьадеха доагIар хIаранегара хьадехаш болх бар.

Цу тайпара гIулакх вIаштIехьдаьккха хьалха латташ дукха предприятеш я вай республике. Цига дукхагIа терко ю къахьегам вIаштIехьбаккхара, хIара участка болх ритмично лелабара, хьинаре къовсам лоаттабу къахьегама а технологически а дисциплина чIоагIъяра тIехьа, тIадиллача гIулакхах хIаране бола бехктокхам айбара, хьакъаяца пайда эц материальни а моральни а совгIаташ даларах.

Болх иштта вIаштIехьбоаккхарех я Возненески газ чаккхйоаха завод. Цу заводе 1976 шера прогулаш ярах яйна ха 0,41 сага-ди мара дац. Дисциплина дика хиларо «Грознефть» объединенена торо лу прогулаш геттара кIезигъе. Уж ярах укхаза дIадахача шера яйна балха ха 0,85 сага-ди мара дац. Цу тайпарчарех лархIа йоагIаш я «Электроприбор» завод, «Грозэнерго» РУ, иштта кхыяраш.

Цу предприятешкара масал эца доагIа кхыча предприятей коллективаша.

Бакъда къахьегама дисциплина чIоагIъяра болх цхьайолча предприятешка эсала лел. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома V пленуме белгал ма-даккхара, 1976 шера алхха прогулаш яр бахьан долаш республика промышленносте доадаьд 28. 490 сага-ди. Къахьегама дисциплина толхаеш дукха моттигаш хул Назрановски трикотажни фабрике, аьшкабетонни конструкцей Грозненски заводе, № 4 йолча маькх еча заводе, гIишлой материалийи гIишлой индустреи Аргунски комбинате.

«Балха ха йоаяр, болх ца беш латтар, болх ритмично ца бар, къахьегамен технологически дисциплина ледара хилар, цхьайолча предприятешка балхара дIабувлаш нах дукха хувцабалар къаьстта ла йиш йоацаш дола кхоачамбоацараш да», — аьнвад Л. И. Брежнева парте XXV съезда Отчетни доклад еш.

Партийни, профсоюзни организацей, предприятей кулгалхой декхар да балха ха йоаяь хIара моттиг хIана хиннай, цун бахьан фуд чIоагIа тахка а техка тIайоагIача хана кхы из хургйоаца хьал оттаде, балха сага сий лакха лоаттаде, халкъа рузкъан кхом бе безилга, дицдолийтачунгара хьадеха доагIар хьадеха, коллектива хьалхашкара цун бехктокхам айбе. Партийни организацешеи боахама кулгалхошеи иштта хьакхолла деза къахьегача наха хила доагIа вахара хьалаш, йоакхо е еза болхлоцта хIама яа а салаIа а моттигаш дика кийчъяь хилийтара.

Къахьегама дисциплина телхаераш болхлой коллективо ловргбоацаш, шоай новкъостех царна эхь хетаргдолаш дола хьалаш хила деза хIара заводе, фабрике, гIишлош хьалъеча, транспорте, бувзаме — наха къа мел хьегача моттиге. Укхаза дукха хIама де йиш я предприятешкарча пенгазеташа, радиовещане, сатирически листокаша.

Дисциплина чIоагIъяра бизза пайда эца беза социалистически строях йоахкача средстваехи методехи — бехктокхами сакхетами хьалкхебарах, материальниии моральнии стимулий уйла яь оттаьча системах, новкъосташха критикеи самокритикеи ярах.

Республика къахьегамхоша чIоагIа дегаш айденна болаш тIаийцар «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК баь сопам. Сийлахь-боккхача Октябра цIей къахьегаме керда толамаш дахарца дезде аьнна парте даьча кхайкарала 1977 шеран ерригача пятилеткаиеи лаьрхIа доккхий декхараш тIаэцарца жоп а луш промышленноста болхлоша 1977 шера планал совгIа 18 миллион сома маьха продукци арахеца дош деннад, хIаьта пятилетка чакхъялалехьа — 100 миллион сома маьха. Доккхий декхараш тIаийцад халкъа боахама кхыча доакъой къахьегамхоша а.

Хьалхарча квартала итогаша тешал ду республикерча дукхагIча промышленни предприятей коллективаша шоаш тIаийца социалистически деккхараш толаме кхоачашдеш хилара. Бакъда вай балхах хьахур кхы а дукхагIа а дикагIа а хилийтара къахьегама дисциплина чIоагI ца йича ярсъяц. Из хургба КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча вай толам боаккхаргхиларах, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доагIара вай накъагIоргхиларах бола тешам.

ЦХЬОАЛАГIЧА МАЯ СИЙНА

Иттлаг1ча пятилетка шоллагIча шера доккхий социалистически декхараш тIаийцад ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода коллективо. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьча болхлошка бутт дIабехийтац укх шера пачхаьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачаця тIехкхоачашш ца деш. ДIахо тIа-тIа шоай къахьегама толамаш тоадеш накъабаха лерхI цар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача цIейнен ЦхьоалагIча майнен. Цу даькъе лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацаш ба № 43 йолча цеха упаковщицаш Плиева Зайнап, Ведзижева Лейла, Тумгоева Тамара, сверловщица Таутиева Таисия, кхы дуккха бараш а.

СУРТА ТIА: упаковщицаш З. Плиева, Л. Ведзижева, Т. Тумгоева.

И. ПЛИЕВА сурт.

Къахьегама дезал

Iаьсий леладечун Чикуева Зималуна балхах лаьца кIезига ездаьдеце а, дика хургда кхы а хоза дош цох аьлча. «Автуринский» совхозе санна, Шалински районе а йовзаш я гIоръяьнна къахьегамхо. ХIанз цо Iунал деш 70 Iаса да. ЗIамига бераш санна боча леладу Iаьсий Зималуна, царна эшаш дола гIулакх а лоаттадеш. План 360 грамм йолаш, дийнахьеи буси цо леладеча хIара Iасилга 600 грамм дозал тIакхет.

Iаьсий леладеча Бетишева Бирлантаца яхь лелаю З. Чикуевас. Хьалха дейз хьинар кхо ца деш къахьегар бахьан долаш цунна еннай «ИттлагIча пятилетка ударник» яха знак. Иштта хьинарагIа йиззача кхалсага наькха тIа лепаш я Къахьегама Сийлен шоллагIча степена орден. Из доацаш, дIадахача шера 645 сом ахчан преми а елар Зималуна.

Совхоза болхлой комитета член, юртсовета депутат, халкъа суда заседатель я новкъост Чикуева. Из санна овсаре къахьегаш ба цун дезал а: мар Исхьажа слесарь-наладчик йоI ПаьтIамат — Iаьсий леладер, воI Iийса — тракторист. Шоашта тIадилла декхар З. Чикуевас санна толаме кхоачашду цар а.

А. АХМАТОВ.

Селхан Кремле

Селхан. 22 апреле, В. И. Ленин ваь 107 шу дизара хетаяь съездий Кремлевски Дворецехиннача торжественни заседане гулбелар столицера а Подмосковьера а производства хьалхалаттараш, парте ветеранаш, Iилмани культуран деятелаш, партийни, советски, общественни организацей викалаш. Цига ба кхыча мехкий дипломаташ, доазол дехьара хьаьший, советски доазол дехьареи журналисташ.

17 сахьат даьнна ха. ЧIоагIа дIаьхдаь тIоараш тохаш тIаэц заседане доакъашхоша новкъостий Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. Ф. Катушев, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов.

Иштта президиуме ба — СССР Лакхехьарча Совета Президиума а СССР Министрий Совета а председателий заместителаш, СССР Лакхехьарча Совета палатай председателаш, КПСС МГК-и МК-и секретараш, Ленински парте ветеранаш, промышленни юртабоахамен производства гIорбаьнна къахьегамхой, советски общественни организацей кулгалхой, цIи хеза военачальникаш, СССР летчикаш-космонавташ.

Торжественни заседани хьайиллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара **В. В. Гришина**.

Ек Советски Союза Гимн.

«Ленинизм — вай заман революционни байракх» яха доклад йир КПСС ЦК секретара **М. В. Зимянина**.

Докладага чIоагIа уйла тIаяхийта ла а дийгIар массехказа тIоараш детташ юкъагI а яьхар.

Торжественни заседане доакъашхоша ура а айтта «Интернационал» яха партийни гимн оал.

Цул тIехьагIа дезача денна хетадаь концерт хилар.

(ТАСС).

ГРОЗНЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

21 апреле г. Грозне М. Ю. Лермонтова цIерагIча драмтеатре хилар В. И. Ленин ваь 107 шу дизара хетаяь городской торжественни собрани.

Гулбеннараша дегаш айденна болаш КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро хержар собране сийлен президиуме.

В. И. Ленин ваь 107 шу дизарах доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай областной комитета секретара Л. Д. Магомадова.

Собране хиннараштa гойтар г. Грозне художественни самодеятельноста коллективай концерт.

БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ЦхьоалагIча майна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводa дуккхача установкай, цехий технологаша дика къахьегама совгIат кийчдаьд цу деза-ча цIейна. Завода цехашта юкъе хьалхалаттачарех я Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагIча цеха коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара биъ бетта план 17 апреле кхоачашъяьй цо. Ер бутт бовлехьа планал совгIа арахецаргья бIаьш эзараш сомий маьха мехкдаьтта продукци.

Установкашта юкъе яьржача социалистически яхье укх шера хадданза хьалхалатташ я Хасанов Заид Юсупович керте латтача № 43-4 установка коллектив. Цо биъ бетта задани ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь хIанзлехьа май бетта хьалхарча 15 ден задани кхоачашъяьй. Дика къахьегама толамаш доах цунца яхь лелаеча Васильева Лидия Николаевнас кулгалдеча № 43-5 йолча установка технологаша а. Цар 20 апреле кхоачашъяьй мехкдаьтта продукци арахецара биъ бетта задани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

□ □ □

Октябра 60 шу дузача денна сийленца накъабахара шерра социалистически яхь йоаржаяьй А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай коллективаша. Царна юкъе хьалхара моттиг яьккхай Демин Алексей керте латтача Г-37 яхача установкай технологаша. БархIлагIча апреле денз май бетта чотах къахьегаш ба уж. Иштта дика къа а хьегаш графикал хьалха пачхаьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеш хьабоагIа Тельнов Александр керте латтача установкан Ильин Михаил Корнеевича кулгалдеча цехен технологаш.

В. ДОЛГИХ.

СЕНАХ ХЬАХУЛ ТОЛАМ

Киевляний болам хвал а лаьца, «Грозненский шурий» совхоза цхьоалагIча отделене хьайбаш леладераша доккхий социалистически декхараш тIаийцад иттлагIча пятилетка укх шоллагIча шера. Уж толаме кхоачашдар духьа яхье яьнай массе бригада. Цох доккха беркат а доал.

Укх шера хьалхарча кварталагIа пачхаьалкхенга ехкай 290 тонн шура, из планал 10 тонн дукхагIа я. Дика къахьег отделене хьайбаш леладераша укх апрель бетта а. ХIара дийнахьеи буси шура дIачуйиеча пунктажка цар дIайохьийт 4 тонн гаргга шура. Из хул соахка укх ханачул цкъан-ахаззен дукхагIа, детта доахан тIакхийтта доацнаше а. ДIадахача шерарчул шозза дукхагIа хIана дац пьнна да Iодаь Iаьсий.

Толамаш сенах хьахул дувцаш, отделене управляющена В. Баймурзаевна дагаехар соахка доахан Iангара доахаш шоай хинна юкъара собрани. Цига фермай болхлоша чIоагIа къовбалбаь тIаийцар хьайбаш леладерашка киевлянаша баь тIахьехам, цига белгалдир къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхара дола хьадда гIулакхаш.

Массе бригадашка йизза кхоачашъю доахана Iунал дара ден распорядок, хьайбаш ханханнахьа кхоаб. Шийй болх тоабаьб ветеринарни служба, бокхa теркам тIабохийт доахана лазараш ца хилийтара, кагий хьайбаш юкъера ца дувлийтара. БIаьсти яьннаяле а, хIанз а концентратехи баьций хьоарахи даь худар дуаду хьайбашта, цунах эшаш йола микроэлементаш а етташ. ХIаьта Iаьсашта искусственни шура мелаю.

ХIанз отделене шурий-товарни фермашкара болхлой шоайла яхье а баьнна къахьегаш ба. Пачхаьалкхенга шура йохкара хьалхарча ах шера план ханал хьалха кхоачашъе лага ба уж. Из иштта долга холу цар доахача толамашка хьежача. Цхьаккха а доярка яц, хIанз юкъера лаьрхIача деннен бийсанеи шийй группера цхьан Iаттагара 6—7 килограмм шура ца йоаккхаш. Дерригхалкъа юкъарча ден — ЦхьоалагIча мая сийна яьржача социалистически яхье къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалбаьннаб йоккха балха опыт йола дояркаш Тохтарова Ану, Чакаева Курбика, Мицихаджиева Хьалимат, Абдулхаджиева Рахьмат. Царех хIаране дийнахьеи буси ше гIулакх деча доахах цхьан Iаттагара йоаккха шура 8—9 килограмм хул. Iаьсий леладераша Асабаева Курбикаси Франгова Вераси шоаш доал деча хIара Iаьсана 650—700 грамм дозал тIакхетийт деннеи бийсанеи, план 450 грамм йолаш. Иштта да хьалхалаттарий толамаш. Царца нийсбала гIерт кхыбола хьайбаш леладераш а.

Гуш ма-хиллара, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна цу отделене хьайбаш леладераша баьккха хьалхара толам во бац. Хьалхарча квартала итогаша тешал ду, юбилейни шерара доккхий социалистически декхараш диза кхоачашде уж чIоагIа оарцагIбаьннилга.

А. ШАМСУТДИНОВ.

БIаьстан дено шера кхоаб

БIаьсти юв нонагIа йола культураш дIайийна яхарца дерригача халкъа юкъара цIей — 1-гIа Май дезде гIерташ ба республика юрта боахама къахьегамхой. 1-ча Майна хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамашта жоп а луш, хьажкIаш, генараш, баьцадаараш, кхыйола культураш дIаювлга сихдаьд механизатораша.

Укх шера 18 апрель тIа-кхоачаш вай республика колхозашкеи совхозашкеи бIаьсти юв культураш дIайийра 104 эзар гектара тIа, план 58 процент кхоачашъеш. Соахкарчул дуккха а сихагIа дIадув ялаташ укх шера. Масала, сиха дIайийна баьлар вай республике шекара свеклаш. ПланагIа 9100 гектар йолаш, уж дIайийра 9140 гектар, е план 104 процент кхоачашъеш. Шекара свеклаш дIаера план кхоачашъяй республика дерригача боахамаша.

Иштта кхоачашъяьй коартолаш дIаера план а. План 1040 гектар йолаш уж дIайийра 1085 гектар, е 104 процент. Планал совгIа из культура дIайийра Назрановскии Сунженски районий боахамаша.

Генараш дIадийнад 12 эзар гектара тIа, е план 75 процент кхоачашъяьй. Республике из культура эггаря хьалха дIайийна даьннад Шалински района боахамаш. Укх деношка генараш дIадийна боал Назрановскии Гудермесскии районашка.

Сихбенна хьувз нах баьцадаарий кхашка а. ХIанзле 9 эзар гектара тIа дIадийнад баьцадаараш, е план 70 процент кхоачашъяьй.

ХIанз вай республике чуйийна дIаювш ба керттера культура: хьажкIаш. Ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай 8 эзар гектар, е план 24 процент кхоачашъяьй. ХьажкIаш дIаювлга сихдаьд Шалински района механизатораша. Цар дIайийнай 63 процент хьажкIаш, Гудермесски — 32 процент, Урус-Мартановски районе —34 процент.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Комсаш лелаераш болча

Шерра даьржад бIаьстан балхаш тха совхозе. Лаьтта хIалхара комсаш хьамукъайоахаш, уж йоIаш ба хIанз боахама комсаш лелаераш. Болх сихеи дикеи чакхбаккхара ерригa торонаш оарцагIъяьхай оаха.

Малх хьежаш денош латте а, лаьттан тIехьанахьара тIоа мара бокъабаланза ба. Цудухьа комсаш тIера лаьтта лерттIа дIадаккха вIаштIехьадалац фо деттача агрегатий. Каст - каста йох уж. Цхьабакъда дукха латтац агрегаташ еха. Сиха тоаю уж совхоза керттерча инженера Картоев Салмана кулгалдеча механикий бригадо.

Цхьайтта агрегатаца болх бу механизатораша. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдар духьа шерра социалистически яхь яьржай царна юкъе. Къаьстта дика къахьег яхье хьалхле лелаеча Чабиев Йоакъапа, Гардалоев Гилане, Исаев Хьусена, Бельтоев Iаддал - МутIалиба. Норма 1,5 гектара йолаш, дийнахьа, 3 — 3,5 гектара тIара комсаш хьамукхъайоах царех хIаране.

Геттара бехктокхаме болх ба из. Комсаш агротехника бокъонаша дIадеххача тайпара ца еIача дикача хьувкъамага сатувса дезаш дац. Цудухьа укхаза болх бе оттабаь нах, берригаш а Iан замалахьа агротехнически курсашка Iомабаь, хIаьта дукхача хана денз из болх беш дикка опыт Iоязь ба. Цар дечунга хадданза хьожаш хул комсаш лелаеча бригада бригадир Гардалоев Iусман.

Коммуниста Хаматханов Мухьмада кулгалдеча шоллагIча бригаде комсий школка (комсий ткъовронех хьахедалаь доакъош) дIаювш ба болхлой. Укхаза школкаx хьалкхоь комсаш тIехьагIа района кхыча совхозий кхашка дIайоагIаргья.

Овлаш доацаш йоландаь, агротехника бокъонаш лора а еш дайича мара хургьяц школкIах комсаш. Из кхета а деш шоаш хьадер ма - могга ХIанзле а дукха хIама ца эшшаш 20 гектара тIа дIайийнай бригаде комсий школка. Из болх беш боахкача наха юкъе шоай декхарех къаьстта дика лоархIабу Ярыжева Лемка, Батыжева Рая, Устиьгова Iайшин, кхыбараш.

С. ТЕМИРХАНОВ, «Малгобекский» совхоза болхло.

ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕРИЙ ДОШ

Сийлахь - йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача укх юбилейни шера доккхий декхараш тIаийцад Ножай-Юртовски района XXII партсъезда цIерагIча колхоза тхьамка леладераша. Цар дош деннад хIара гектара тIара 21 центнерал кIезигагIа доацаш тхьамка декъа гIа чуда, аьнна.

Шоаш денна дош гIулакхаца кхоачашде гIерташ къахьегаш ба колхозхой. 1977 шера 1-ча Майна хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамаша хьинар айдаьча цар кхы а шерагIа йоаржаяьй шоашта юкъе социалистически яхь. ХIанзле а зIаргаш теха гучадаьннад колхозхоша 800 квадратни метра тIа дIадийна тхьамка.

1-гIча Мая сийна йолча яхье хьалхалатт тхьамка дIадувча хьинаре къахьегаш бола кхалнах Даудова Аьсет, Джануева Найбаси, Турлаева Марем, кхыбараш.

В. МУЦУЕВА, Ножай-Юртовски района Гойсолчу яхача юртарча клуба заведующи.

Укх деношка хьажкIаш дIае болалу Назрановски совхоз-техникума механизатораш. Цу гIулакха лаьтта кийчдеш ба уж.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) хьажкIаш дIае лаьтта мишта тоаду хьожаш ба Назрановски совхоз - техникума тракторно-кхай тIарча бригадин бригадир Евлоев Мухьмади учетчик Даурбеков Беслан.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПОЛИТИКО-МАССОВИ БОЛХ ТОАБАРА...

Цхьа шу даьннад КПСС XXV съезд хинна. Пятилетка хьалхара шу толамца чакхдаьккхар Сунженски района къахьегамхоша. Цхьан Карабулакски рудни йоацача гIишлой материалий заводагара дIайиннхача района ерригача промышленни предприятеша кхоачашдир социалистически декхараш. Иштта кхоачашъяьй юртбоахама массайола продуктийн яхара планаши социалистически декхараши.

Района къахьегамхой практически гIулакхех, толамех идеологически бIухой — агитаторий, политинформаторий, докладчикий, лекторий доккха дакъа доалнилга белгалдаккха йиш йолаш да.

Парте дош дика дIадовзийташ наьха дегаш гIоздоах, къахьегама доккхий толамаш дахара уж тIаберзабу цар. Района партийни организаце бокъонца бола гIончаш ба агитатораш. Политико - массови болх дика вIаштIехьбаьккхача, хIара болхлочоа шийна хьалхашка латта декхараш, кхоачашъе езача планий лоархIам кхетамца дIабовзийтача моттигашка доккхий толамаш доахилга хьахьекхад вахаро, опыто.

Масала, «Победа» яхача колхозе агитколлективо дуккхача хана дейз талмастта лелабора агитационно - массови болх. Кхоачаш ца хулаш дисар юххьанца дика дIадоладаь дукха хIамаш, тIехьабиса болабелар хьайбай боахам. Укх шера январь бетта коммунисташа парткома секретаралла хержар Рвач Александр Михайлович. Дукха ха юкъе ца йолнйташ хьагул а баь агитаторашта, политинформаторашта, пропагандисташта, докладчикашта, лекторашта, иштта культорганизаторашта «Парте XXV съезда решенеш кхоачашъяра устни политически агитаце боарам лакхбарах» яха КПСС ЦК соцам бовзийтар цо, цу даькъера хIара идеологически болхлочун декхараш белгал а доахаш.

Дукха ха яьннаяц доккха беркат даьнна из совещани хинна. Шурий-товарни ферме хIара денна арахец шура яккхарахи цун дикалахи дола бюллетень, хан-ханнахьа итогаш ю социалистически яхьа, тоабир ферма агитатораша шоай болх.

«Къахьегама байракх» яхача районни газета тIа кепатехад доаркаша Н. П. Тереховас, М. О. Балаевас, Е. А. Шатухинас, А. М. Киселевас районерча берригача доаркашка кхайкарал деш яздаь письмо. Цу тIа цар язду: «Шура дукхагIа яккхара йола ерригa резерваш вайга йолаш я. Низ кхо ца беш къахьега вай, пайда дукхагIа хургболаш доалде вай доакъара, хIаьта цхьан минута а толха ма-е вай балха ден распорядок. ХIара кхоабача IаттагIа шера 3000 килограмм шура яккхара тIехьа массане а цхьана къовсам лоаттабе вай».

ГIучабаьлар цу хьалха латтача доаркай болам хьаллоацараш. Ерригача колхозашка цар письмо а дешаш чакхдаьлар хьайбаш леладерий ди. Района 100 совгIча доаркаша шоашта хьалхашка оттадир шура яккхара лакхагIдола боарамаш.

Шеррен уйла тIаяхийтаи болх бу «Путь к коммунизму» яхача колхоза агитколлективо. Юрта боахама балхий моллагIча ханара шиий декхараш довзаш ва цуи хIара член. Вешта аьлча, царца хан-ханнахьа семинараш ю парткома секретара Ж. А. Ибрагимова, специалисташ, райкома, районни газета болхлой юкъе а озаш. Цудухьа массаза а шоаш бе безача балха знанеш йолаш, моттигерча хIамаех дувца дезараш довзаш болча агитатораша безам тIабодаши дикеи бу агитационно-массови болх. Цар беседаш ю, радиопередачаш кийчъю, молнеш, къахьегама листокаш арахец, моттигера материалаш кийчъю агитбригадашта.

Парте дIадехараштa жоп луш, чулоацам кIоарга болаш, ладувгIараша кхетаеш хул уж. Цу тайпарча беседаша парте XXV съезда КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада, иштта цо КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.). Пленуме даьча къамаьла чулоацам дикагIа Iомабара, къахьегама коллективашта хьалхашка латта иттаагIча пятилетка декхараш долчча бесса довзара доккха новкъостал ду ладувгIараштa. Агитколлектива низ тIабахийтта баьча балха итогех хьахиннар лархIа деза укх шера 11 марта хьалхарча квартала паччахьалкхенга шура йоxкара план, 157 тони дIачу а луш, кхоачашъяьлга. Бутт чакхбала юхейисача хана планал совгIа кхы тIа а 200 тони еккар цар.

Агитаторийн политинформаторийи дешара йоккха уйла ю «Сунжамежрайгаз» треста партийни организаце а. Цахаддаш шоай знанеш лакх а еш марксизма-ленинизма лардий школе Iомадаьраша, инструкташа, семинараша доккха новкъостал ду производственни участкашка дика беседаш яра агитатораштa, политинформаторашта. Масала, политинформатора И. К. Селезнева хан-ханнахьа политинформаци ю СССР-а дунен халкъашта юкъерча хьалашца дувзаденнача гIулакхех. ЛадувгIараша уйла тIаяхийтта ладувгIаш хул цун къамаьлага.

Агитатор — хьехамча! — ЧIоагIа йоакхо еши безаши хул из кагирхой. Ший йоккха опыт, кхетам къонача болхлоштеи колхозхоштеи дIалу цо. Цу тайпара агитатораш ба «Путь к коммунизму» колхозера цIи хеза хьажкIаш лелаер Л. Н. Лебеденко, «Ассинский» совхоза бригадир Х. И. Адуев, XX партсъезда цIерагIча колхоза бригадир, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат В. М. Мосиенко, «Сунжанефть» НГДУ оператор, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат В. М. Рублев, Карабулакски бурув тохара балхий управлене къахьегама ветеран, Социалистически Къахьегама Турпал И. М. Бородацкий, кхыбараш. Цар партийни дош дIадовзийта ца Iеш шоашкара хьокхам а телаш къахьегамца коммунистически гIулакх хургдолаш политически а нравственни а кхетам лу кагирхошта.

Политико - массови балхаца кхоачамбоацараш долаш боахамаш а да районе. Масала, «Сельхозтехника» МРО, Кирова, Щеча Эскара цIерагIча колхозашка, цхьацциайолча, кхыча партийни организацеша агитколлективай балхаш цхьан боарамагIа а творчески а чакхдахац. ДукхагIйолча хана идеологически балха кадраш хьахаржара йоакхо яц, дешара гIулакхаш тесса леладу, бе безача балха хьалхе планаш увттаяц цар парткомий секретараша.

Агитатораши политинформатораши вай парте политика кхоачашъеча шоашкара масал гойташ бола бIухой ба. ХIаьта къахьегамхошта кхетам баларца дувзаденнача гIулакхашца хьахул цар сийле, низ.

В. ГОРБАТЕНКО,
КПСС Сунженски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

Планал совгIа — 435 тонн...

Пятилетка шоллагIча юбилейни шера къаьстта дика къахьегаш я «Старогрознефть» НГДУ коммунист Базилевский Александр Моисеевич керте латтача кхоалагIча районни инженерно - технологически служба коллектив. Чоалханерча, геолого - технологически хьалашка, материально - технически Iалашо яр эсала дале а, шоай торонехи кхоачамехи мехкдаьттахоша бизза пайда нйбарах укх шера плани тIайица социалистически декхараши толамца кхоачашдеш хьайоагIа из. Хьалхарча квартала план дикка тIехкхоачаш а еш, планал совгIа цар даьккхар 435 тонн «Iаьржа дошув».

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да хьинар кхо ца деш къахьегача мехкдаьттахоша «ХIара балха денна — дикала Знак» яха социалистически яхь кхетамца вIаштIехьъяккхар. Къаьнарча скважинашка дукха чакхйоах геолого-технически мероприятеш.

Масала, старогрозненски бурув тохара балхий управленерча Ковалев Кирилл Михайловича кулгалдеча бригадас бурув техача № 707 йолча скважино духхьашха луш хиннар 60 тонн мара яцар. Геологапа инженерно-технически служба кулгалхоща цхьана скважина тIоанаш бокъонца зем боаккхаш техкар. ТIаккха кислотни обработка е эзилга белгалдаьккхар цар. ХIаьта из мероприяти чакхъяккхарах боккха пайда баьлар. Дийнахьенбуси 380 тонн мехкдаьтта дала йолаелар скважина.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалхалатташ хиларца белгалбаьнна ба звеньевой Иванов Юрий, мехкдаьтта доаха операторaш Наибулин Киям, Фиц Валентин, Усяев Рафик, Багаев Салман, кхыбараш. Хаддаиза мехкдаьтта даккхара технологически режим нийса а лелаеш хIара сменагIа нормаш дикка тIехкхоачашъю цар.

«Старогрозненфть» НГДУ коллективо юбилейни шера хьалхарча квартале даьхача толамашта юкъе дизза дакъа лаьцад цу кхоалагIча инженерно-технологически служба мехкдаьттахоша. Мехкдаьттеи гази йоахача управлене кхаь бетта заданел совгIа 7400 тонн мехкдаьтта даьккхад. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 1,2 процент тIехкхоачашъяьй. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, эIамигчун а доккхачун а кхомбарах духхьал хьалхарча шин бетта заданел совгIа паччахьалкхенна кходаьд 13 эзар сом.

А. ТИЩЕНКО.

ХьажкIаш дIаювш ба

1977 шера ЦхьоалагIча майна хетадаьча КПСС ЦК ТIахьехамаша чIоагIа хьинар айдаь къахьегаш ба укх деношка Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза механизатораш. БIаьстан юххье юв ерригa юртбоахама культураш дикагIча агротехнически хана дIайийна а баьнна, хIанз сихбенна ялатаи силосаи лаьрхIа хьажкIаш дIаювш ба уж.

План 400 гектар йолча, 500 гектара тIа ялата хьажкIаш дIае лаьрхIад цар. Силоса хьажкIаш дIаювргья 1500 гектар совгIа.

ХьажкIаш кхееш 6 звено я. Кхашкара бIаьстан балхаш сихагIа чакхдахара яьржача социалистически яхье хьалха латт Пугоев Борис, Султыгов Хьасан, Хамхоев Идрис керте бола механизированни звенош. ХIара ден нормаш тIехкхоачашъеш хьажкIаш дIаювш ба механизатораш Кузьгов Мухьмад, Мальсагов Беслан, кхыбараш.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна доккхий декхараш тIанйицад звеноша. Цар дош деннад хIара гектара тIара 30 центнерга дIакхоачаш фуалъяьха хьажкIаш чуэца, хIаьта силоса йийна хьажкIаш хIара гектара тIара чуя лерхI 170 центнерал кIезигагIа йоацаш.

М. РАШИДОВ.

Вологодски область. Доменни пишкашка шера эггара дукхагIа чон лоаладара тIехьа яхь йоаржаяра инициатораш а хинна дIаэттаб череповецки металлургаш. Из дика гIулакх хьаллаьцад мехкарча доменщикаша. Череповеца, Нижни Тагила, Кривой Рога, Карагaнда йоккхагIа йолча доменни агрегатий 4 коллективо вIаши яхь лелаяра дола договор чIоагIдаьд. ДIадахача шера баьча балха итогех йиьлагIча Череповецки доменни пишка коллектив мехка дикагIъярех лаьрхIай.

Сурта тIа: социалистически яхье дакъалоацаш бола йиьлагIча доменни пишка металлургаш (аьрдехьара аьттехьа) С. А. Надеев, А. В. Вахрамеев, Е. А. Коновалов, Н. Н. Косыгин, Ю. В. Поликарпов, П. В. Малышев.

С. МЕТЕЛИЦА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ КЪАХЬЕГАМХОШТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январе арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дуккхача шерашка цIена къахьегарахи къахьегаме карагIдаьнна гIулакхаш лоархIаши СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла.

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ гIОЛЛА:

Грозненски № 1 йолча пассажирски автотранспортни предприяте гIолла:

Бульбина Надежда Игнатьевнана — кадрай отдела йоккхагIйолча инспектора.

Новикова Антонина Александровнана — планови отдела начальника.

«Сердало» газета редакце гIолла:

Плиев Эдилгире Ахьмада — переводчика.

Чахкиев Тегала Ювсапа — отдела заведующи хинначов.

«Чеченингушстройматериалы» яхача объединене Грозненски № 2 йолча гIишлон-материалий комбинате гIолла:

Коба Ольга Даниловнана — аппаратчицана.

Спицина Татьяна Ивановнана — сушильщицана.

Федорина Надежда Евдокимовнана — обжигальщицана.

Грозненски городской радиотрансляционни узле гIолла:

Соленов Василий Васильевича — электромонтера.

«Чечингсельстрой» треста ПМК-101 гIолла:

Горохова Антонина Андреевнана — керттерча бухгалтера.

Нохч-ГIалгIай АССР адвокатий коллеге президиуме гIолла:

Аваков Сурен Леонтьевича — юридически консультаце заведующена.

Осторожный Иван Яковлевича — адвоката.

Смирнова Соня Пинхусовнана — адвоката.

Юматова Просковья Максимовнана — адвоката.

Грозненски «Красный молот» яхача машинаш еча заводе гIолла:

Артемова Анна Николаевнана — дворника.

Бочкова Татьяна Яковлевнана — уборщицана.

Бочарников Иван Игнатьевича — обрубщика.

Власенкова Марфа Лукьяновнана — мастера.

Гавричкова Любовь Аврамовнана — крана машиниста.

Джафаров Рашид Мамедовича — слесаря.

Жукова Екатерина Иосифовнана — яьй машиниста.

Куликов Василий Кузьмича — слесар-сталевара.

Ковалев Петр Михайловича — ОТК мастера.

Кондрушкина Валентина Григорьевнана — пропускай бюро начальника.

Лышко Михаил Ивановича — хаьхочоа.

Мастепаненко Матвей Андреевича — штамповщика.

Малаев Федор Никитовича — котельщика.

Морозова Анастасия Демьяновнана — крана машиниста.

Острикова Лидия Ивановнана — кладовщицана.

Погорелова Мария Михайловнана — санитаркана.

Паршиков Тихон Дмитриевича — гальваника.

Резванов Николай Васильевича — мастера.

Рыбальченко Иван Романовича — охрана отряда старшинана.

Сачко Кузьма Ивановича — караула начальника.

Халухаев Берсий Махьмада — мастера.

Шушканова Просковья Митрофановнана — комплектовщицана.

«Родина» яхача сомий-баьцадаарий совхозе гIолла:

Козычков Иван Егоровича — нокхарий леладерий бригадира.

Максимов Николай Федоровича — реализаторий бригадира.

Нухаева Iайшета — болхлочоа.

Олейникова Елена Ивановнана — болхлочоа.

Слободянюк Григорий Артемовича — фу леладерий бригадира.

«Чеченингушвино» яхача объединене материально-технически снабжене конторе гIолла:

Каграманова Луиса Агаджановнана — йоккхагIйолча инженера.

Нохч-ГIалгIай АССР хоровой обществе гIолла:

Иржанский Самуил Наумовича — методиста.

Пяташ Сергей Ивановича — воккхагIволча методиста.

Халебский Александр Михайловича — хоровой общества консультанта.

Нохч-ГIалгIай аптекоуправлене гIолла:

Бурова Надежда Максимовнана — рецептара.

Возная Просковья Герасимовнана — № 52 йолча аптека заведующена.

Ганцова Марьям Хасановнана — № 7 йолча аптека заведующена.

Прозорова Анна Михайловнана — рецептара.

Дугаева Тамара Хасимовнана — № 14 йолча аптека заведующена.

Сачко Тамара Матвеевнана — № 11 йолча аптека заведующена.

Езерская Валентина Леонидовнана — № 30 йолча аптека заведующена.

Мазголина Анфия Алексеевнана — рецептара.

Хих пайда эцилгеи лораделгеи вIаштIехьдаккхара йолча терски бассейнови (территориальни) управлене гIолла:

Дерунова Зинаида Андреевнана — йоккхагIйолча инженера.

«Грознефть» яхача объединене болхлой снабжене управлене гIолла:

Гвоздецкий Андрей Автономовича — планови отдела начальника.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене № 10 йолча гIишлон-монтажни управлене гIолла:

Погорелов Григорий Семеновича — электросварщика.

НТО Нохч-ГIалгIай областной совете гIолла:

Пылев Филипп Тимофеевича — штате воацача инструктора.

«Чечингазстрой» тресте гIолла:

Бочарников Петр Григорьевича — воккхагIволча бухгалтера.

Нохч-ГIалгIай «Сельхозтехника» дIа-юха лелача механизированни колонне гIолла:

Абаев Ахмет Хаджиумаровича — асфальтировщика.

Юрта боахама министерстве гIолла:

Каплина Нина Михайловнана — йоккхагIйолча агронома.

«Родина» яхача кинотеатре гIолла:

Бережнов Василий Архиповича — директора.

Грозненски ремонтно-механически заводе гIолла:

Луценко Василий Ивановича — слесара-монтажника.

Нохч-ГIалгIай гIишлон-управлене № 1 йолча гIишлон-монтажни управлене гIолла:

Коржова Евдокия Петровнана — маляра.

Туберкулеза духьаларча республикански диспансере гIолла:

Арлющенко Антонина Петровнана — санитаркана.

Битюкова Екатерина Егоровнана — буфетчицана.

Башкитова Вера Ивановнана — санитаркана.

Вагабова Екатерина Федоровнана — лора.

Гаврюшова Мария Васильевнана — санитаркана.

Данилова Екатерина Николаевнана — лора.

Дементьева Евгения Яковлевнана — медицински сестрана.

Давидян Валентина Матвеевнана — санитаркана.

Дюнова Дарья Устиновнана — санитаркана.

Иванова Нина Михайловнана — медицински сестрана.

Казакова Вера Ивановнана — санитаркана.

Михайлюк Полина Михайловнана — медицински сестрана.

Носова Елизавета Андреевнана — санитаркана.

Сидоренко Зинаида Филимоновнана — санитаркана.

Тупица Мария Трофимовнана — медицински сестрана.

Тетерина Екатерина Александровнана — медицински сестрана.

Нохч-ГIалгIай АССР культура министерстве гIолла:

Татаев Ваха Ахмедовича — культура министр хинначоа.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1977 шо, 6 апрель.

Октябра — 60 шу дизарга

СОВЕТСКИ ВАХАРА ХЬИСАПА БЕЛГАЛОНАШ

Ленински къамай политика толаш хилар къаьгга гуш да вай Октябра 60 шу дизара накъадолхача хана алхха кхалнаьха вахаре хиннача йоккхийча эргалонашка хьежача а.

Революци ялалехьа Россе бусалба нахах йола кхалсаг бусалба дыно тоIаярал совгIа, патриархальни традицей Iоткъама кIалха а латтар. Кхалсага бокъо яцар мехка обществени вахара юкъе дакъа лаца, производстве болх беш хила, деша, иштта кхыдараш а. Ислама догматикаи этикаи ларделатта принцип я обществени вахара юкъера кхалсаг къоасташ.

Масала, революци ялалехьа Оренбурге татарий меттала арадоалаш хиннача «Вакит» («время») яхача газета тIа цхьан татаркас яздора: «Вай моарош массе а тайпарча школашка деша ух, цар тайп-тайпара дола Iилмаш Iомаду, массе тайпа книжкаши газеташи деш, шоай хьаькъал лакхду, дега салоIам бу, хIаьта миска татаркаш кхетам эцачареи образовани хулчареи баьха ба. Баьде а болаш деррига шоай вахар гIайгIанеи халеи дIадахьа дезаш ба уж, цхьаккха а хIаманга дог доахилгеи сагем хулгеи а йоацаш».

1908 шера «Вестник воспитания» яхача журнала тIа яздора Россерча кхалнаьха ерригa юкъара грамотность хилийтара 280 шерал кIезигагIа йоацаш ха эш, яхаш.

Цу тайпара кхалнахах дола дош классови обществас хьадаьча а социалистически кердача дуненна цунгара кхаьчача а дешашта юкъе эггара чоалханегIеи къоастадаь доацарехи дар.

Из дош къоастадара хилаиза даргдоацаш дар субъективнии (декреташ, соцамаш, иштта кхыдараш) хIаьта иштта объективнии хьалаш. Социализмо хьахилийтар вахаре кхалсаг мукъаялара эша объективни хьалаш, общество экономически культурнии дегIаухилга. Из декхар кхоачашделга дувзаденна дар кхалсаг, тоIаяь йоаллачара мукъа а яьккха, маIача сага нийсса обществени вахаре дIаоттаярца, вахара беррига къаьнара лоаттам бохабе безаш хиларца. Алхха декреташца е соцамашца кхоачашдулургдолаш дацар бIаь шерашка кхалсаг тоIаяь лоаттаеш хьадена исторически хьал хувцилга.

Вахарера дIаяланза йолча патриархальнии религиознии традицеша кхы а йIаьххача хана хьаллоаттадир кхалсаг маIача сага нийса бокъо йоацаш хилар. Кхалсаг маIача сага нийса ца хетара уйла йолаш ба хIанз а цхьабола тIехьабиса нах. Патриархальнии дынеи гIулакхаша къамашха йолча республикашка хIанз а тIехьа духьале ю кхалсаг маIача сага нийса хилара.

Кхалнах обществени вахара юкъеозилга къамашха йолча районашка тийша дар парте къаман программа практике кхоачашъярах, общества экономическии духовнии вахара интернациональни гIулакхех.

Керда социальни чулоацам а болаш, быт чIоагIъяра новкъостал а деш, советски Малхбоален республикашка керда традицеши обрядаши вахара юкъекхухьаш беча балхий специфически формайи методийи анализа боккха теоретическии практическии лоархIам ба.

Кхалнаьха социальни хьинар юхаувзадеча исламах юхедисараштa духьал, уж дIадахара тIехьа лоаттабеча къовсаме боккха лоархIам болаш да советски Малхбоален халкъий быта юкъе керда традицеш, обрядаш, ритуалаш, цIейш дахьар.

Керда традицеши обрядаши вахара юкъекхахьара лоархIамеча декхарех цаI да вайна хийра йолча идеологе гIулакх хиларах тарра вай быта юкъера религиозни обрядность цIенъяь дIаяккхар.

Ховш ма-дарра, дына традицешеи обрядашеи массаза а кхалсаг обществе, дезале, кхычахьа тоIаяьча, кхычоа кара хургйолча хьала тIа лоаттаяьй. Цудухьа дына традицеши обрядаши кердача советски обрядашцеи традицешцеи юстара яхар кхалсага социальни хьинар дегIадоаладара, бIаьшерашка латташ хьаенача боадонна цун сакхетам кIалхарбаккхара гIо деш хургда.

Социалистически традицешеи обрядашеи дер атеистически кхетам балара гIулакх дар санна хIама да, дынах юхедисараш юкъера дIадахара гIо а деш. Цар боккха атеистически сийг лотабу. Цудухьа атеизмана духьала йоаха дынах тешача наьха йола психологически карт дIаяккха аттагIа хул. ХIара традицеи хIара обрядои сага вахара, дийна волаш цу йоаккхача хана цун долча декхара, ираза, обществени идеалий, обществана хьалхашкарча сага болча бехктокхама уйлаш яйт.

Къахьегама традицеша производстве болх беча хана хьахулийт керда, вIаши юкъара гIулакхаш. Къахьегама традицешеи обрядашеи кIезига лоархIам бола хIама дац кхалсага социальни хьинар дегIадоаладара. Масала, вай республике традици а хинна дIаэттача, кагирхочох болхло хилара хетаеча обрядо ший профессех дола, ветеранаща ший сий деш хилара, шийна тIадилла гIулакх бахьан ше бехктокхаме хилара эмоциональнии идейнии лостам лу, цун социальни хьинар дегIадоаладара гIо ду.

Юрта боахамерча цIейшта юкъе белгалдаккха доагIаш да «Механизатора ди». Из цIей дезду Шелковской, Грозненски, Назрановски, Малгобекски, кхыча районашка а. Массазара гIулакх а хинна вай республике дIаэттад из.

Укх тIеххьарча шерашка механизаторий мугIараштa юкъебахаб кхалнах. Профессеш «маIача нахан» «кхалнахан» екъаш хилар доха а даь, нохчийи гIалгIайи къонача кхалнаха хьинаре караерзаю механизатора професси, вай ханарча юрта боахама техника тIа болх беш доккхий къахьегама толамаш доах. Цу тIа гIолла къаьстта белгалдаккха доагIа механизатора ди дездар, къаьстта кхалсаг йолча механизатора ди дездар боккха лоархIам болаш хилар. Кхалсаг йолча механизатора ди дезде дIадоладаьд Грозненски района механизатораша.

Вай республике чIоагIденна дIаэттад производства хьалхалаттарий сайренаш елга. Цу сайренашка вIашагIкхет коллективай, партийнии, обществени организацей кулгалхой, хьалха латта болхлой, хестабечун новкъостий. Цар дувц сайре хетаяьча сага дикача гIулакхех. Хьалха латта кхалнах хестабеш ю сайренаш боккха лоархIам болаш я, цар боккха мах бу кхалнаха шоаш кхо ца беш хьегача къин. Цу дерригнеша а гIо ду кхалсага къахьегамеи творческии хьинар лакхдара. Ший низах тешам болийт цунга.

Обществени производстве хьегача къих йола тIехьайиса уйлаш кхалнаьха шоай кхетам чура дIаялара боккха лоархIам болаш да цар къахьегамца коммунистически хьисапе дола гIулакх хьахилар, общество дегIаахара никъ а перспективаш а кIоаргагIа кхетаеш уж хилар. ХIаьта цу процессе шоай къахьегама бола лоархIам а цар кхетабу.

Вахара социалистически хьисапа анализ еча хана вай из ю социалистически строяс хьаяь наьха вахара белгалонаши формаши цунца хилар белгалдоаккхаш. Бакъда вай дицдалийтац общество ший дерригача гIулакхашца дIаяхача замах юхедиса хIамаш доахкаш хилар а. Социалистически обществе хIанз а болаш ба къаьнара обычеш, традицеш, оамалаш йолаш бола нах.

Вай республике исламах юхедисача воча гIулакхех эггара чIоагIагIа даьржа хIама да кхалсагах шариIатаца мах бар. ШариIатаца мах бар къаьнара, из саг ца лерхIаш хилара, юридически, из лоха лоаттаеш хилар да. Кхалсагах шариIата хьисапе мах беш хиларо советски законаш ца а леладайташ дукха истий кхувлилга, кхелета йиIигаш низагIа маьре ухийтилга, шариIата хьисапе саг ютилга санна дола ислама кхалсага сий доалу гIулакх качдехк.

ШариIата хьисапе йитача кхалсага цхьаккха а бокъо хилац, из йоакхх обществен дезалеи цун йолча советски ерригача бокъонех. ШариIата хьисапе саг ютилга дезале а обществе а кхалсаг IотоIаяь латташ хилара белгало я.

Кхалсагах патриархальни уйлаш йолча дезале кхалсагага кхоач цун са дуаш бола цIагIара болх, кхалсаго культурни дахьаргдола дегI соцаду. В. И. Ленин чIоагIа духьала хиннав кхалсагана цу тайпара гIулакх леладара, из лоал оттаяр санна хIама лаьрхIад цо цох.

Советски дуккха а дукхагIа болча дезалашка хьа а хинна чIоагIденнад керда социалистически гIулакхаш. Уж хьахиннад марон сесагон вIаши лоархIаш, безаш хилара, цхьана къахьегара, бераштa кхетам балара хьакъехьа цхьатарра бехктокхам кхетабара ларда тIа.

Вахара советски хьисап хьахул дIаяхача замах юхедисараштa духьал лоаттабеча къовсаме.

Масала, вай республике кIезига лоархIам болаш дац маьре яхача сага торжественни хьале регистраци елга щерра даьржа хилар, цо юстара доаккх шариIата хьисапе кхалсагах мах белга.

Советски дезалерча обрядаша символически шоашта чу а лоац, чIоагI а ю дезале леладе дезача гIулакхий керда, социалистически нормаш, белгалдоаккх марен сесаген цхьатарра бокъо йолаш хилар, цар вIаши бола безам, дезала вахара лард хиларах тарра уж вIаши лоархIаш хилар.

Социалистически строяс оалангара хийцад дезале хинна кхалсага хьал, мукъаяьккхай из экономически кхычунна карайолчара, мара карайолчара, обществе маIача сага нийса бокъо йола саг а хинна дIаоттаьй.

Кхалнаьха къахьегама хьинар лакхдалар ерригача къамий республикашка хулаш дола хIама а хинна дIаэттад. Массанахьа а санна промышленность, юрта боахам, Iилма, культура дегIайоалаеча, общественно-политически вахаре Средни Азеи Кавказеи къамий республикашка хьинаре дакъа лоац тахан кхалнаха.

Масала, 1974 шера вай республика халкъа боахаме болх беш яр 160 эзар совгIа кхалсаг, вешта аьлча берригача болхлоехи гIулакхерча нахахи 50,7 процент, промышленносте — 52,3 процент, юрта боахаме — 47 процент, унахцIено лораеча — 82,5 процент, просвещене 69,1 процент.

Нохч-ГIалгIайчен 384 кхалсаг паччахьалкхен совгIаташ денна я.

Вай кхалнаьха дегIадоагIаш дола общественно - производственнии политическии хьинар вахара советски хьисапах дIакъоастае йиш йоаца белгало а хинна дIаэттад.

Кхалсаг лоархIилга, цунах общества нийсса бокъо йола член лерхIаш гIулакх леладелга миллионаш болча советски наьха оамал а хинна чIоагIденнад.

Социалистически общества традицеша шоай чулоацамга диллача чIоагIъю советски сага морально - этически нормаши принципаши, коммунистически йоккхий идеалаш, хьашташ. Вахаре керда традицеш чIоагIлу, цун белгало а хиле дIаовтт.

Цу хьисапах дIакъоастаде йиш йоаца дакъа а хинна дIаэтта керда традицеши обрядаши дIайовзийтар, йоаржаяр Коммунистически парте беча идеологически балха лоархIаме дакъа да.

М. ЦИЦКИЕВА,
Нохч - ГIалгIай историе, меттеи литератураи Iилматохкама института болхло.

МАШАР ЧIОАГIБАР — ЙОАЗОНХОЧУН ДЕКХАР

7 июнагара 14 июнага кхаччалца Софией Варнеи дIахьоргдолаш да «Йоазонхой машари: Хельсинке хьали — культура мастерий декхари» яха чулоацам бола дунен халкъий юкъара вIашагIкхетар. Европа а, США а, Канада а 70 гаргга цIи хеза литератораш ба из гIулакх вIашагIделлараш. Цу лоархIам болча форуме хьехаш ба Европа кхерамзлен а доттагIлен а Совещане тIехьарча акта кIал кулгаш яздаьча паччахьалкхений йоазонхой а иштта машара идеяц хьаллоацача мехкий йоазонхой а.

АПН корреспондента Грязнов Алексея дехар дир СССР йоазонхой Союза кулгалхоех цаI волча «Доазол дехьара литература» яхача журнала керттерча редакторага Федоренко Николай Трофимовичага цу хургйолча форума лоархIамах шийна хетар дувцадалар аьнна. Цо денна жоп дар:

— Берригача советски наха санна, тхона, йоазонхошта керттера хетар да машар чIоагIбар, адамий вахар, культура маьхала хIамаш, берий кхоане лорар. Советски паччахьалкхено ший вахар дIадоладаьд машарах долча, ленински Декретаца. Цу хана денз укх 60 шера машара гIулакх, социальни строй ца къердаш паччахьалкхенашта юкъера гIулакхаш чIоагIдар хьаллоацаш хьабоагIа вай мохк.

Советски йоазонхоша кIезига къахьийгадац халкъаш вIашкаозара, доттагIал а дунен тIа машар а хилийтара. Оаха, ца хаддаш йоакхо ю адамий духовни уйлаш дIа-юха йовзийтара. Хельсинке даь соцамаш вахара юкъе доаладара. Со тешаш ва Болгаре дIахьоргдола йоазонхой вIашагIкхетар дунен юкъера гIулакхаш тоадара, Европа къамашта юкъера культурни бувзам чIоагIбара йола лоархIаме гаьз хинна дIаоттаргхиларах.

АПН.

ТIЕХЬАЮСАШ ЦХЬАККХА ПРЕДПРИЯТИ ХУРГIЙОАЦАШ

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТЕ ВIАШАГIКХЕТАР

КПСС XXV съезда решенеш толамца кхоачашъяра тIагIертта къовсам лоаттабеча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша ерригa шоай торонаши низаши оарцагIдаьхад Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача дезача цIейна сийленца накъабахара. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьча цар хьинар кхо ца деш къахьег производства эффективности балха дикали лакхъяра, производства ерригача торонехи кхоачамехи бизза пайда йибара.

Керттерча технико-экономически хьокхамий план кхоачаш ца еш цхьаккха предприяти хила йиш яц яха Ростовски областа промышленноста болхлоша дIайолаяь инициатива чIоагIа раьза хинна хьаллаьцай Нохч-ГIалгIайчен промышленноста къахьегамхоша. Цар дег тIара къоабалдаь тIайицар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ростовчанашка дахьийта письмо. Цунна жоп а луш, Ростовски областа промышленноста болхлой дикагIйолча опытах шерра пайда а эцаш, дIахо общественни производства эффективность лакхъе кийча хиларах дийцар Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятешка социалистически яхье хьалхалаттаращца укх шера 20 апреле парте областной комитете вIашагIкхийттача.

Лоацца къамаьл а деш вIашагIкхетар хьадийллар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Цо аьлар, Коммунистически парте, Централни Комитето ший низ кхоачар ду шергарашерга вай Даьхен экономически низ дегIабоалабара, общественни производство дегIахкхувларя ларда тIа советски наьха материальни хьал-торо тоаяра, производства эффективности балха дикали лакхъяра. Къахьегамхошта юкъе яьржача социалистически яхьо хьаккхолл маьхера инициативаши боламаши. Из къаьгта хьахьокх «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача грозненски химикаша дIаболабаьча боламо.

«ТIехьаюса предприятеш хургйоацаш» яха ростовчанаша дIаболабаь боккха паччахьалкхен лоархIам бола болам могабаьб КПСС Централни Комитето, новкъоста Л. И. Брежнева ше, из болам дог раьза хинна хьаллаьцаб вай республикерча болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха.

Укх вIашагIкхетаре дакъа лоацащ бараща шоай балхах, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъабахара шоаш еча кийчонах лаьца, цхьаккха тIехьаюса коллектив хургйоацаш къовсам лоаттабара шоашта хилча бакъахьа хетарах оаша дийцача бакъахьа хетар сона, — аьлар А. В. Власова.

Цул тIехьагIа 1976 шерен укх шера хьалхарча квартален республика промышленносто баьча балхах хоам бара дош делар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Дорохова. Цо белгалдаьккхар продукци маьхала яккхарен къахьегама овсарле лакхъярен даькъе тIехьаюсаш йола предприятеш вайнга тIа-тIа кIезиглуш латташ хилар. Хьалха дIаяхача хана хIара кварталагIа 12 — 17 предприяти тIехьаюсащ хиннаяле, хIаьта укх шера хьалхарча квартале тIехьаюсаш духхьала пхи предприяти мара хиланзар. Эффективности балха дикали лакхъяра йолча социалистически яхье дакъа лоацаш ва 271 эзар саг. Октябра 60 шу дуза ди хьатIаотташ шин шера задани кхоачашъяра тIехьа къовсам лоаттабеш я 39 предприяте коллектив. 166 цехи участоки. 466 бригада, смена, звено. 8860 болхло М. А. Дорохова белгалдаьккхар социалистически яхье хьалхалаттараша дика къахьегарал совгIа беррига болхлоша, ерригача коллективаша хьинаре къахьега дезилга. ХIара бетта, квартале, бIарччача шера деррига технико-экономически хьокхамий план кхоачаш ца еш цхьаккха къахьегама коллектив хургйоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха дезарах дийцар до.

Н. И. БРЫЗГУНОВ, Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода котельщикий бригада бригадир.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денга пятилетка шоллагIча шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIайицад тха бригадас. Из дика гIулакх хьаллаьцар дуккхача бригадаша. ХIанз берригаш а тIагIертта къовсам лоаттабеш ба тIайица социалистически декхараш толамца кхоачашдара. Шоай деша дай ба тха цеха машинашъераш. Предприятешка дIайохийта аппаратапи минзови компенсатораши арахецара шера плани кхаь бетта задании толамца кхоачашйир тха цехерча ерригача бригадаша. Иштта толамца кхоачашйир мехкдаьтта аппаратура арахецара хьалхарча квартала задании а. Мехкага дIакхаьчар газ чакхйоахача промышленноста эша боккхача маьхера оборудовани.

Барт-цхьоагIо йолаш, боарамагIа болх белга хиланза даргдоацаш хIама а хинна дIаэттад тха бригаде. Цо кердача къахьегама толамашка кхувл тхо. Соахка цул хьалхарча шера кийчъяьчул 11 процент дукхагIа продукци кийчйир оаха. 12 процент лакхйир къахьегама овсарле, мехкдаьтта аппаратура кийчъярга дIайода балха ха 74 эзар нормасахьат кIезигйир.

Иштта башха-дика къахьегама толамаш даха тхона новкъостал даьр фу дар теш? Цун керттера бахьан дар цеха хIара производственни участке йоккхий комплексни бригадаш вIашагIйохкар. Уж санна йолча бригадаша мехкдаьтта аппаратура кийчъяра блх дIа а болабаь ше чакхбоаккх. ХIара бригаде болх беш ва 60 совгIа тайп-тайпара балха говзал йола саг. Царех ба котельщикаш, сборщикаш, электросварщикаш, автоматически сварка сварщикаш, крановщикаш, кхыбараш. Цар массане а шин-шин тIехьависар а кхераш хьинар кхо ца деш къахьег. Къаьстта укхаза накъабоал массехк балха говзал йола нах, цар дикагIйола опыт дIалу, эшаш дола гIо ду шоай новкъосташта.

Комплексни бригадашта юкъе яьржача социалистически яхьа положене тIа белгалъяьха я бебезача балха массе а тайпа бокъонаш. Царех я производства культура лакха хилар, болх беш йола моттигаш цIена хилар, арахеца продукци дикеи дукхеи хилар, кхерамзлен техника нийса лелаяр. Къахьегама дисциплина телхаерашта моттиг йоацилга дIахайтад. Уж санна барашта, моральни Iоткъам барал совгIа материальни зе а ду. Нагахьа санна бригадера моллагIвола болхло балха тIа гIалат ваьнна, е къахьегама, производственни дисциплина цо толхаяь моттиг нийслойя цхьан бетта цун балха разряд лохъю. Из бахьан долаш 30 — 40 сом кIезигагIа хул цо эцаш дола алапи. Иштта болх вIаштIехьбаккхарах хIаравар гIалат ца вала, ший новкъостал тIехьа ца виса, коллективе сий лохлургдола гIулакхаш карагI ца далийта гIерт. Цох доккха беркат даьннад. Нагахьа санна къахьегама дисциплина телхаеш 1975 шера тха бригаде 17 моттиг нисъеннаяле, дIадахача шера нийс моттиг мара нийсъяланзар, хIаьта укх шера 3,5 бетта цхьа моттиг мара нийсъеннаяц.

Шин декхараш цIенен диззан кхоачащдеш болча болхлой разрядаш лакхъю оаха, шийна йоагIача отпускал совгIа кхо ди лу алапи луш салаIа ха. Уж а кхыдола а кердадараш юкъеккхувларах бригадерча болхлой алапи нийс процент лакхденнад.

Комплексни бригаде масса а тайпа дешаш къоастадеш йола совет я болх беш. Цу юкъе воагIа воккхагIвола мастер, групорг, комсорг, бригадир, цун шин заместитель. ХIара бригаде я партийни группа. Цо цхьоалагIчен шоллагIчен смене организационни массово-политически болх бу.

КхоалагIча марта деиз кхоалагIча апрелага кхаччалца йолча хана цеха партийни организаце хьалхленца Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара сийна «дикагIйола комплексни бригада» яха сийлен цIи яккхара дIайолаяь конкурс хилар. Цу конкурсе дакъа лоацаш вар тайп-тайпарча профессех вола 260 болхло. Цеха кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша конкурсе дакъа лоацаш бараша даьхача толамий хIара дийнахьа итогаш а еш, уж дIадовзийтар массанена. Иштта конкурс яро къаьгта хьахьекхар къахьегама овсарле, производственни къахьегамен дисциплина лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара, кхерамзлен техника бокъонаш телха ца яра, общественни балха тIа хьинаре дакъа лацара кхы дуккха торонаш хилар. Цу конкурсе хьалхара моттиг яьккхар коммуниста Колесникова кулгалдеча комплексни бригадас. Цун опыт шерра дIа-юха а йоаржаяь цунна тIехьакхера тIагIертта къовсам лоаттабеш я цехера ерригa бригадаш. Иштта къахьега тха цехера бригадаш дог тийша я юбилейни шера тIайица социалистически декхараш толамца кхоачаш а деш, Октябра 60 шу дузача цIейна сийленца накъагIоргхиларах.

Г. И. ЕПИФАНОВ, Старогрозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттар.

Вай мехка шерра социалистически яхь яьржай керда резерваш тахка а тохкаш царех бизза пайда ийбара, производства эффективности балха дикали лакхъяра, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача денга пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъяра тIехьа.

Тха бурув тохара балхий управлене бурувдеттараш, Советски Союза беррига къахьегамхой санна, тIагIертта къовсам лоаттабеш ба Октябра 60 шу дизара цIей дикача къахьегама толамашца белгалдаккхара.

Бурув тохара балхий эффективность лакхъяра йола керттера резерв я скважинаш сихагIа хьалъяр. «СССР халкъа боахам 1976 — 1980 шерашка дегIаахара долча керттерча лостамашка» бурови предприятей болхлошта хьалхашка оттадаь керттера декхар а из да. Цу лоархIамерча документа тIа белгалдаьккхад бурови вышкаш хьалъеча дIайода ха 25—30 процент кIезигъелга.

Уж гIулакхаш ларде а луцаш хьинаре къахьегаш я тха Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллектив. ВорхIлагIа шу да оаха паччахьалкхен планаши тIайица социалистически декхараши толамца кхоачашду.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад тха хIара участкера, службера къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхарах, «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа яьржача социалистически яхьа кулгалделга эргадаккхарах.

Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллективе яьржача социалистически яхьа юкъеккхийлай керда формаш. Бригадашта, цехашта, отделашта юкъе шерра яьржай социалистически яхь. «Профессех дикагIвар» яха сийлен цIи яккхара, «УБР дикагIйола бригада», «Объединене дикагIйола бригада», «СССР мехкдаьтта промышленноста дикагIйола бригада» яха сийлен цIераш яхара тIагIертта къовсам лоаттабу лаьттан ченаш техкараш.

Иштта яхье а баьнна къахьегача тха управлене бурувдеттараша укх шера хьалхарча квартале бурув тохара план 111,4 проценти къахьегама овсарле лакхъяра задани 110,9 проценти кхоачашъяьй. Паччахьалкхенна 123,7 эзар сом пайда баьб.

Уж толамаш доахача дизза дакъа лаьцад тха бригадо а. ДIадаха шу тхона чIоагIа халлея беркатен хилар. Ерригсоюзни социалистически яхье итогаш йича тха бригадана елар «СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства дикагIйола бригада» яха сийлен цIи. Из сийдола цIи карара ца ялийта дош а лу аз бригада цIерагIа. Сийлен цIи йоагIаш евна хилара тешал деш да оаха пятилетка хьалхарча шера даьха къахьегама толамаш. Шера планагIа 3200 метр бурув тоха дезача 3915 метр бурув техад. Бетта цхьан станокаца бурув тохара коммерчески сухал 322 метрга кхачийтар.

Материалаш, химически реагенташ, электроэнерги кхоярах, бурув тохара сухал лакхъярах 382 эзар сом пайда баьб. Бурув тохара шера план дIадахача шера 18 июле кхоачашйир оаха, хIаьта социалистически декхараш 19 июле кхоачащдир. Къахьегама овсарле лакхъяра шера задани 22,5 процент тIехкхоачашйир тха бригадас.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьннад «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа йола социалистически яхь партийни профсоюзни группаша дика вIаштIехьъяккхарах.

Укх юбилейни шера тIайицача социалистически декхарех ханал цхьа бутт хьалха бурув теха а яьккха «Ястребинни-104» яха скважина эксплуатаце дIаяла езаш да тхо. Уж декхараш толамца кхоачаш а деш Октябра 60 шу дузача денна сийленца накъагIоргхиларах дог тийша ба бригадера бурувдеттараша.

И. З. АНТИПЕНКО, Гудермесски локомотивни депо тепловоза машинист.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизарах бола КПСС ЦК соцам чIоагIа раьза хинна тIайицар тха машиннаькъахоша. Цу лоархIамерча документа тIа белгалдаьха декхараш толамца кхоачашдара тIагIертта къовсам лоаттабаьча депо коллективо дика къахьегама толамаш даьхад пятилетка хьалхарча квартале. Мухь дIа-юха бахьара план толамца кхоачаш а еш, къахьегама овсарле лакхъяра 103,3 процент кхоачашъяьй. ДIа-юха йигай 2046 беза мухь тIабола поезд, царца дIа-хьа бихьаб 955 эзар халкъа боахама мухь. Уж толамаш доахача хьинаре къахьегарца белгалбаьлар тепловозий машинисташ Ю. Черномазов, Н. Кузнецов, Н. Борщев, кхы дуккха бараш а.

Къахьегама овсарле лакхъяра даькъе керттердар долга дика кхета а деш шерра яхь йоаржаяьй предприятерча ерригача цехий, бригадий, отделий, колоннай коллективаша, иштта къаьст-къаьстача болхлоша. Шоай творчески планаш а оттаяь яхье баьннаб инженерно-технически болхлой.

Депо бIарччача коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лаьцад аз а. Пятилетка хьалхарча шера тIайица социалистически декхараш игт бетта кхоачашдир аз. ТIайицача социалистически декхарех кходе дезаш хинна доагор 7,5 тонн йолча кхойир 12,5 тонн.

ИттлагIча пятилетка шоллагIа шу къаьстта белгала да укх шера Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузаш хиларца. Укх юбилейни шера социалистически декхараш тIайицад аз Октябра дезача цIейга кхачалехьа шин шера задани кхоачашъе, хIара рейсагIа 3,5 процент доагори электроэнергии кхое, пассажирски поездаш графикагIен наькъа тIа хьовзам ца хулийташи лелае.

Тха предприяте коллективана хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара доккха дакъа лоац общественни организацеша. Общественни инспектораша укх шера дукха балхаш даьд. БIаьстан юкъе локомотивашка хьожача дакъа лоацаш хиннав 120 общественни инспектор, дIа мел йохийта поезд дика кийчъяь мара дIаяхийтаяц. Гудермесе гIолла чакхйоалаш йолхача поездий буксаш, йоагаш йола 15 моттиг цар зерах аварещ ца хулаш йисай.

Тха локомотивни депо болх беш я, «дикагIйолча опыта», «доагор кходара», «дикагIйола опыт караерзаяра» йола школаш, кхыяраш. ДIадахача шера цу школашка дешаш хилар 117 саг, укх шера дешаш ва 64 машиннаькъахо. Уж школаш чакх мел яьхараша дикка тоадаьд шоай производственни хьокхамаш.

ТIа-тIа ший къахьегама толамаш тоадеш сийленца накъаяха лерхI локомотивни депо коллективо ЦхьоалагIча майнен Октябра 60 шу дузача дезача цIейнен. Цу даькъе хьинаре дакъа лоацаргда тха локомотивни бригада а.

Т. Г. ВЛАСОВА, Грозненски швейни производственни объединене хIамаш тега мотористка.

1976 шу исторе юкъедахар КПСС XXV съезд хинна шу хиларца, иштта цун решенеш кхоачашъяра хьинар кхо ца деш къахьийга шу хиларца а. Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча швейни производственни объединене коллективо 10 декабре шера план кхоачашъярах рапорт делар. 41 изделена паччахьадкхен дикала Знак елар цу шера.

БIарччача шера тха швейни производственни объединени республикански Сийлен доска тIа хилар, цкъа санна массехказа город Грозне а Ленински района а карара кара тела Ше байракхаш яьхар оаха.

Иштта объединене коллективана деза совгIаташ а телийташ башха-дика къахьегама толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна дукха хIамаш тегараш ба объединене, царех ба хIамаш тега мастераш Жильцова Раиса Васильевна, Арзуманян Лариса Багратовна, Бекбулатова Марет Хасановна, кхы дуккха бараш а. «ТIехдика продукци» йолен къахьегама овсарле лакха йолен бригада» яха сийлен цIи яьккхар мастераша Николенко Просковья Алексеевна, Федорова Раиса Михайловна, Таценко Алла Борисовна, кхыбараш керте латтача бригадаша.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизара юбилейни шу хьинаре къахьегаш дIа а доладаь объединенерча 28 хIамаш тегачо хIанзлехьа рапорт деннад пятилетка хьалхарча шин шера задани кхоачашъярах. Царех я Котиева Аде Марем, Саракаева Айжан, Исаев Амсудин, Легкодымова Ксения, кхы дуккха бараш а. Объединенерча 500 гаргга волча саго социалистически декхараш тIайицад Октябра 60 шу дузача денга укх шера задани кхоачашъе. Уж цар толамца кхоачашдергхиларах тхо бIубенна да.

1977 шера хьалхарча квартале даьхача къахьегама толамий итогаш яьчул тIехьагIа дипломи а луш республикански Сийлен доска тIа йихьар тха объединене коллектив. Продукци маьхала яккхара хьалхарча квартала план 101,6 процент кхоачаш а еш, 1495 эзар сома маьха паччахьалкхен дикала Знак йола продукци арахийцар, кхоьй 20 эзар квадратни метр гаргга бедал, цо торо хилийтар Ерригсоюзни коммунистически субботник долча дийнахьа цхьан сменага кхоьча бедала чотах къахьегийта, 10 эзар швейни издели арахеца.

Оаха дика кхетаду иттлагIа пятилетка — дикален лакха эффективностен пятилетка хилар. Цудухьа тха лозунг а хинна дIаэттай «ХIара балха денна — дикала Знак» яха химикий инициатива. Цу инициативагIа яьржача яхьо торо хулийт йолаш йолча торонех бизза пайда эца, массадола технико-экономически хьокхамаш тоаде. Тха объединене шоайла социалистически яхь лелаеш я участкаш, звеньяш. ХIара дийнахьа итогаш ю цар даьхача къахьегама толамий.

Иштта болх барах хьахулаш дар дика да. 1976 шера хьалхарча квартале тха участка коллективо паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахийцар 5 эзар гаргга швейни издели хиннаяле, укх шера цу юкъа арахийцар иттаза дукхагIа хиннай. Тха участкана керте латт йоккха опыт йола мастер Данилюк Зоя Павловна. КIезига бац участке башха-дика производственникаш а. Царех я шин шера план ханал дуккха хьалха кхоачашъяь Мирзоян Божож Хачатуровна, хIанз 1978 шера июль бетта чотах къахьегаш я. Со се 1978 шера январь бетта календарагIа къахьегаш я. Октябра 60 шу дузача денга кхаь шера план кхоачашъе дош а лу аз, иштта къахьегара шо массава а тIа а хьех.

Грозненски шаейин производственни объединене коллектива цIерагIа аз тIахьех Октябра дезача цIей сийна йолча къахьегама вахте хьалхалатташ дола шо, шуга гIолла республика промышленноста беррига къахьегамхой производства эффективности балха дикали лакхъяра йола яхь шерагIа йоаржа а еш, Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача цIейна сийленца накъадахара.

Н. И. ВЕДЕРНИКОВ, В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода воккхагIвола оператор.

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша предприяте кулгалхоща цхьана дукха политически а организаторски а болх баьб къахьегамхошта юкъе болх беш йолча мощностех бизза пайда эцийтара, керда болх бе йоалалийта мощносташ караерзаяра, бедал, реагенташ, бедала ресурсаш, кхояйтара тIехьа.

ДIаяхача пятилеткагIа керттерча даькъе даь балхаш дар заводана реконструкци елга, дукхагIа мехкдаьтта чакхдоахаргдола гIулакх вIаштIехьдоаккхилга, дегIаухаш латта потребителий дIадехараш диза кхоачашдара арахеца продукци дикагIа хулийталга. Цу лостамагIа хьадда дола балхаш дир. АВТ-1 яхача установкана реконструкци йир мехкдаьтта хьакъасташ йола сийрда продукци дукхагIен дикагIен хилийтар духьа, керда оборудовани оттайир духхьашха серниста мехкдаьтта чакхдоахача 3—4, 7—8, 11—12 йолча термически крекинга установкашка. Чакхдоаккха сернисти мехкдаьтта кийчдара йола ЭЛОУ установка хьалъяь йоалаш латт. Хьалъяь а яьккха болх бе йоалалийтай парафин Iочу а детташ упаковка яра йола керда лини. Хьал а яь болх бе йоалалийтай ши боксови куба.

Белгалдаккха дезаш да йолаш йолча мощностех пайда эцара даькъера тха хьокхамаш лохдениилга. Цун керттера бахьан да чакхдаккха кхоачамболлаш Грозненски мехкдаьтта ца хилар. Укх шера хьалхарча квартале бIаьш эзараш тоннаш мехкдаьтта кIезигагIа чакхдаьккхар оаха соахка хьалхарча квартале чакхдаьккхачул, кхоачамболлаш бедал ца хиларах болх ца байташ соцайир тха цхьоалагIча цехера массехк установка.

ЛоархIаме гIулакх а хинна дIаэттад тха заводе «Нийса лархIа, дIадохийтача хIара сомах, къахьегама сахьатах, продукце хIара тоннах нийса пайда эца, доалдеча нийслу кхоачамбоацараш цIендаь дIадахар — хIара къахьегама коллектива сийлен декхар» яха девиз. Цу лостамагIа хьадда дола балхаш даьд тха заводе.

Белгал а даьха чакхдоахаш да бедал, доагор, реагенташ, электроэнерги кхояра тIадерзадаь дола балхаш. Цох доккха беркат даьннад предприятена. Пятилетка хьалхарча шера кходир 774 эзар тонн доагор, 175 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 1564 эзар гкал йовхала энерги, 192 эзар тонн мехкдаьттен мехкдаьтта продукташ. Иштта къахьегаро вIаштIехьдалийтар паччахьалкхен план а тIайица социалистически декхараш а толамца кхоачашде. ДIадахача шера цхьан сома маьха продукцега дIадодар тIайицача социалистически декхарех 2,6 процент лохде дезаш хинача 5,1 процент лохдир.

Доахаш дола къахьегама толамаш кхы а дикагIа хила тарлора тха балха тIа цхьадола кхоачамбоацараш ца найслоре. Лелаю алийта социалистически яхь лелаеш моттигаш нийслу. Хан-ханнахьа итогаш яц яхье баьннараша даьхача къахьегама толамий. Уж иштта яхье хьалхалаттараш, цар дикагIйола опыт дIайовзийтац массанена, цох бизза пайда ийбац. Гойтара агитаций яра болх хила безача бесса вIаштIехьбаьккхабац. Уж кхоачамбоацараш цIендаь дIа а доахаш болх цIенхаштта тоабара чIоагIа къовсам лоаттабу тха коллектив.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дизарах бола КПСС ЦК баь соцам чIоагIа раьза хинна тIайицар тха болхлоша, из ди дикача къахьегама толамашца белгалдаккхара шерра социалистически яхь а йоаржайир. ИттлагIа пятилетка эффективностен дикален пятилетка хилар кхета а деш, из толамца кхоачашъяр хIаране беча балхах тийша долга а ховш, тха завода коллективо раьза хинна хьаллаьцар лакха эффективности дикали йола предприяти яха цIи яккхара химикаша дIайолаяь «ХIара балха денна — дикала Знак» яха инициатива. Цу даькъе болхлошта, инженерно-технически болхлошта юкъе дукха политически организаторски болх а беш, цу инициативагIа йола яхь шерагIа йоаржайитар предприяте кулгалхоша, общественни организацеша.

В. И. Ленина цIи лелаеча тха завода коллектива цIерагIа аз дош лу шоана, новкъостий, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъадахара оаха хьинари низ кхо ца беш къахьегаргхиларах.

* * *

ВIашагIкхийттараша дийнахьа итогаш а еш, къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара А. В. Власова. Цо баркал аьлар производстве хьалха а латташ социалистически яхье хьинаре дакъа лоацаш бараштa, коммунизм хьалъеча шоай деррига низаши ховш дараши оарцагIа а даьха болхлой коллективай берригача членаша керда толамаш дахара хьинаре къахьегаргхиларах КПСС обком тешаш хилар берригнешка дIахайтар дийхар во.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш хиннараша Нохч-ГIалгIайчен промышленностен транспортен берригача болхлошка, инженерно-технически болхлошка, гIулакхерча нахага даь кхайкарал тIа а эцаш уж тIахьийхар тIехьаюса предприятеш ца хилийтара. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга товарни продукци арахецарен из маьхала яккхарен шин шера задани кхоачашъяра тIехьарча социалистически яхье хьинарегIа дакъа лацара.

ВIашагIкхетаре дакъа лоацаш хилар КПСС обкома шоллагIа секретарь М. Ш. Баматгиреев, облсовпрофа председатель О. С. Беляев, КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, КПСС обкома отделий заведующеш М. М. Афанасенко, Г. Г. Олейников, З. А. Ахмадов.

И. ПЛИЕВА суртащ.

ПРОФСОЮЗИЙ КЕРТТЕРА ДЕКХАР

ОБЛСОВПРОФА II ПЛЕНУМЕРА

В. И. Ленина цIерагIча Грознерча культура Двореце ший болх дIабихьар СССР профсоюзий XVI съезда итогехи цу съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлаца дийза вай республика профсоюзий декхарехи лаьца дош дувцача Нохч-ГIалгIайчен облсовпрофа II пленумо. Цу хьакъехьа йола доклад йир пленуме гулбеннараштa облсовпрофа председатела О. С. Беляева.

Докладах йолча превешка къамаьлаш дир «Оргтехника» Iилма-производственни объединене профсоюза комитета председатела В. А. Бритикова, «Родина» совхоза директора Советски Союза Турпала П. М. Крутова, «Грознефть» объединене генеральни директора В. А. Сорокина, «Терек» яхача мебельно-производственни объединене профкома председатела С. Н. Сайдаева, медицински инструменташ еча завода токара, СССР профсоюзий XVI съезда делегата Л. Д. Жуковас, культура болхлой профсоюза обкома председатела Н. П. Светайлос, трамвайно-троллейбусни управлене трамвая водитела Н. М. Москаленкос, курортий управлене профсоюзий областной Совета председатела М. Д. Хубаева, мехкдаьтта института студента А. В. Литвинова, ВОИР областной совета председатела В. Н. Евдокимова.

Пленуме иштта чIоагIйир 1977 шера йола профсоюзий бюджет а паччахьалкхен социальни страховане бюджет а.

Пленума балха дакъалоацаш бар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь нов. М. Ш. Баматгиреев и ВЦСПС организационно-инструкторски отдела инструктор нов. А. З. Замашкин.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша, — аьлар О. С. Беляева, — дег тIара къоабалдаь тIайицар СССР профсоюзий XVI съезда соцамаш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева мехка профсоюзий форуме даьча къамаьла тIа мел дар.

Республика производство дегIайоалаеча Iалаьмате боккхача лоархIаме я, боахама-политически декхараш кхоачашдеча хиланза даргдоаца дакъа хинна дIаэтта, социалистически яхь. Облсовпрофо республика кхыча организацешца цхьана уйла йир иттлагIча пхе шера планаш кхоачашъяра йоаржае езача социалистически яхьа, де дезараш белгалдахар.

Укх шерара яхь дIахьош я «Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-дезара накъадахара» яхача девизаца. 39 промышленни предприяте, 166 цехашеи участкашеи, 690 бригадо, механизированни отрядо, ферма, 18 эзар къаьст-къаьстача болхлочо дош деннад иттлагIча пятилетка хьалхарча шин шера заданеш 1977 шера 7 ноябрь тIакхачале кхоачашъе. Промышленноста къахьегамхоша лаьрхIад планал совгIа 18 миллион сома маьха продукци арахеца.

Дуккхача коллективаша толамца кхоачашду тIайица декхараш. Масала, укх шера хьалхарча квартала заданел совгIа 4616 эзар сома маьха промышленни продукци ехкай. Къаьстта дика къахьегарца социалистически яхье белгалбаьннаб СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода хьалхле лелаеш вола воккхагIа вола аппаратчик Старченко Иван, гIишлошъяра управлене СМУ-10 монтажник Берсанов Салауддин, «Пищемаш» завода слесарь-котельщик Мустапаев Мурги, «Красный молот» завода сталевар Щербаков Григорий, бIарзкъаш тегара производственни объединене мотористка Пономаренко Валентина, иштта кхы дуккха а бараш.

Цунца цхьана докладчика белгал ма-даккхара республика пхе предприяте кхоачашъяьяц хьалхарча квартала план, 1,2 миллион сома маьха продукци йнсай цар ца йоаккхаш. Облсовпрофи профсоюзий обкомаши декхарийла я массайолча хана тIехьаюсаш хIанай цементни завод, цIенош ду Аргунера комбинат, рудни йоаца гIишлой материалаш йоаха а уж чакхйоаха а Карабулакски завод тахкен цар коллективашца цхьана кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш лахара де дезар белгалдахен.

— Укх тIеххьарча хана республика гIишлонхоша кIезиг дукха тоабаьб шоай болх, — аьлар «Грознефть» объединене директора В. А. Сорокина. — Бакъда, уж дешаш доагIаш дац «Севкавнефтегазстрой» яхача йоккхача организацеа. Массайолча хана кхоачашъяц цо гIишлой-монтажни, промышленни объекташ хьалъяра, культурно-бытовойи наха чубахеи цIенош хьалдара тха планаш.

Паччахьалкхен дикала Знак тIалатта промышленни продукци арахецилга республике гIолла дегIаденад 17,8 процентагара 21 процентага кхаччалца, белгалдаьккхар пленуме.

Цхьабакъда, цхьайолча организацеша цхьаккха хIама дац продукце дикал тоаяра. Масала, «Терек» яхача мебельно-производственни объединене арахецача продукцера брак ялхазза совъяьннай. 2,5 эзар шкафи гIанди юхаденад цига тоаде.

— Тха завода коллективо хьинаре къахьег арахецача продукце дикал совъяккхара,— аьлар медицински инструменташ еча завода токара Жуковас. — Тха продукци дIайода вай мехка массе а мIинге, цул совгIа уж кхоач дунен 30 мехка а. Укх массехк шера цхьаь цаI инструмент юханаяц тхога из во хилар бахьан долаш. Массехк шера брак ца еш болх бераштa лу «лакхарча дикала къахьегамхо» яха цIи. Царна бокъо лу шоаш арахецача продукцена мухьар де. Ди тIехьагIа дукхагIа хулаш а ба тха цу тайппара бола болхлой. Аз сайна хьалхашка декхар оттадаьд пхе шера план 3,5 шера кхоачашъе, — аьлар цо къамаьл чакхдоаллаш.

СССР профсоюзий XVI съезда соцамаш тIа а КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева къамаьла тIа а белгал мел даьккхар кхоачашдара мероприятеш оттайир пленуме. Уж кхоачаш мишта ю хьежилга тIадиллар облсовпрофа президиуман профсоюзий комитеташтен.

Е. МАКСИМЕНКО, облсовпрофа инструктор.

Доазол дехьара

ВАРШАВА. Хозача моттиге уллаш йола Стары Мяста Рынок ше хиннача тайпара юкъерча бІаьшерабІкара польски архитектура хьахьокхаш я. ООН дунен халкъашта юкъерча классификацегІа варшавянаша къаьнача городах безаме оал «Старувка» аьле. Дунен архитектура маьхерча памятникий лакхерча классагІа лоархІаш я из, масала, Новгородски кремль санна.

ЦАФ—ТАСС сурт.

«АУТОРОДЕОРА» КАСКАДЕРАШ

Гуш хиннар тамашийна дар. Машинаш вІалла тІех ца йовлийташ долча пражски Карлов тІаь тІа гІолла хьайоагІар уллуврча шин чарха тІа а этта кІайн-цІен бос бола «Москвич». Цун бада тІа латт цІе комбинезон а ювхаш кІай шлем (кий) а туллаш саг. Из яр «Аутородео» чехословацки каскадерий программацара мугІаречарех цхьа номер.

ДІадахача шера толаме гастролеш еш хилар уж Советски Союзе. Царга хьежар цаІ-ах миллион совгІа саг. Цар майрали говзали бахьан долаш советски газеташа «автомобилаш караІомаераш» аьнна цІи тиллар царех.

Кастта вай мехка юхаккхоач «Аутородео». Пхе бетта бІаь выступлени ергья цо. Группаца хІанз 15 саг ва. Цо хьахьокхаргья «Москвичийи» «Жигулейи» маркагІа йолча 12 машинаца йІаьхий а тайп-тайпара а программа.

Аутородео» каскадераша массаза белгалдоах, шоашта юкъе «седкъий» ца хилар. Группа берригa а членаш «духхьала» спортсменаш-автогонщикаши хьалхарча класса механикаши-ремонтникаши ба.

— Оаха тхоай программа кийчъю каскадерий говзал дІахьекха ца Іеш, советски автомашиний тІехдикал а гойташ, — йоах «Аутородео» кулгалхочо Владимир Востршела. Массаза а оаха номераш гойтай «Москвичашца», бакъда, хІанз оаха трюкаш гойтаргья «Жигулешца» а.

Малхбузерча каскадарел эргашагІа тха фуд аьлча, йоах В. Вострщела, тІалатта кхерам оаха геттара а михьарбаккхац, керттера оаха гойтац автомашинаш «йохаю» номераш. Тха безам ба, хьожачун сакъердадаларал совгІа, автомашина мел торонаш йолаш я цунга дІахайта.

Оаха «Темп-77» аьнна цІи тиллача хІанзарча программана юкъе массехк уж тайпа кхы йоаца номераш я, — дувц дІахо кулгалхочо. Масала, Ондржей Иштвана гойтаргья йІоахала автомобиль кхувсалуш. Петр Швеца — шин чарха тІа йодаш. Уж тайпа номераш автомобиль аьрдехьарча шин чарха тІа йодаш хул, нагахьа — Іойоже а шофер лаьттана гаргагІа волаш. Петра из аьттехьарча шин чарха тІа хехк, ше геттара хьал а айвайташ.

Цул совгІа, «Аутородеос» ши автомобиль слаломе чухоххаргья новкъа латтача ялх каскадера юкъе гІолла чакх а лелхийташ. Геттара чІоагІа нийса лелае еза цига машина. Кийчъю оаха «автобалет» а — кхо «Жигули» цхьатарра хоххаргйолаш. Хетаргахьа эгара а тамашийнагІа хургья «Каскадерская тройка» яха номер. Из хьагойт шишша чарха тІа йолхача шин автомобило. Уллув гІолла удаш воагІа каскадер хьалхарча машина корах чу а ваьле водитела моттиг хьалоац, цу чу ваьгІар ший машина бада тІа а ийккхе цоллагІча автомобила чу хов, цучурчун моттиг дІа а лоацаш, чуваьгІар шийчун бада тІа воал. Из дерригa а ду сахьата 80 километр машинаш йолхаше.

В. БЕСКОМНЫЙ,
ТАСС корреспондент.

ТОКИО. Дуккхача наха эшаш дола гІулахаш кхоачашдар хьадехара тІехьа къовсам лоаттабе нах тІахьийхар японски столице хиннача митингех демонстрацех дакъа лоацараша. Уж демонстрацеш вІашагІъехкар я. бІаьсти цхьана къовсам лоаттабара 8600 эзар саг юкъе воагІаш болча болама совет. Укх бІаьсти цар лоаттабеча къовсаме дІакхайкаду лозунгаш алапеш тІатохар, тешшаме уж чІоагІдар, налогаш кІезигагІа яхар, хІамай маьхаш, кІезигдарей хьабе болх боацараш ца хилийтаран де дезар дІадехаш да.

Сурта тІа: Токио демонстраце йолча хана.

Джапан-пресс—ТАСС сурт.

Сакъердаме хІамаш

ДАЙ-МЕХКА ИСТОРИ ДОВЗАР

ХІара советски сага я из мел вахача хана цун безам тІаувзаш йола моттигаш. Цига дІакхаьчача цар дог тохадолийт, дег чу курал йоссаю. Уж тайпа моттигаш историе дІа-хьа йоаржаьй дерригача советски лаьтта гІолла. Уж я йоккхийча а кагийча а городашка, доккхий наькъаш вІашагІкхетача, хьун йовкъашка, Смольни, ЦІе майда, Ясная Поляна, Бородино, Брестски гІап... Мел такха, мел ла дийзад укхаза тахан хургдолчун духьа. Уж тайпа моттигаш Даьхенна гаьна а йолаш я.

...Судетски лоамий довкъех тІех а боалаш, цкъаза хІанз бІаьстено ший кхоллар тІакхдяла доладаьча бешамашта юкъе гІолла чакх а боалаш бода аьпа бос бола шоссейни наькъа оасилг. Цу бІаьстан баьццаралла юкъе, гІеттача сийна Іанара юкъера хьагучадоал вай ханарча города куц, йоккхача химически комбината корпусаш. Из — Болеславец, дукха ха йоацаш хьалха Польша къулба-малхбузен мугІерера городок хиннаяле а, хІанз йоккха промышленни центр я.

Города Центрерча къаьнача цІагІа я М. И. Кутузова музей. Цун фасадерча мемориальни улг да тІаязда ер дешеш а долаш: «1813 шера 28 апреле укх цІагІа кхелхае сийлахь-воккха эрсий полководец М. И. Кутузов». Дукха лайнача лаьттана тІехдийнна шераш а гІемаш а дикка къахетаме хиннад Михаил Илларионович Кутузова ший вахара тІеххьара денош дІадихьача цІенца. Укхазара кулгалдаьд цо наполеоновски эскарех юхедиса доакъош хІалакдеш хиннача бІуна. Музее гулъяьй цу гаьнна дІакхача шераштa тешалдеш йола дукха экспонаташ: герз, Кутузова эскаро баь никъ гойта схемаш тІайола карташ, пенех доахк полководца тІеххьара денош гойташ дола сурташ. Полководец кхелха цІа цу хана хиннача кепара кийчдаьд. Истола тІа укх сесагага кхахьийтача тІеххьарча письмой копеш, инарал-фельдмаршала Кутузова приказа кулгалйоазув.

Іоажал гаргакхачарах са а кхувш Кутузова шийна тІеххьара а дагалаттар аьннад: дІаволла со Дай-мехка дІахьоргва оаш, бакъда са дог укххаза, Саксонски наькъ тІа, дІадолла, салташта — Россе къонгашта, дагахьа со царца вусилга дІахайта. Из цун васкет кхоачашдаьд бальзамалла делла Кутузова дакъа Петербурге хьа а дена Казански соборе дІаделлад. Бакъда цун дог, польски лаьтта дисад.

Хадаш дац музее ухача адамий тоатол. Укхаза ух Польша а Советски Союзе а массе а миІингера. ХІаьта эггара дукхагІа укхаза хула хьаьший советски бІухой ба. Наполеона ординг йоха а еш Даьхен къонгаша яьккхача сийлен тІехьено боча йолаш дага а кхоаб дегІа а кхуал дай а даь-дай а традицеш.

...Болеславецера ГДР доазонга дІебодача наькъа уллуврча Іакъар тІа йІейха а тамашийна сатийна а я. Укхаза дегІад М. И. Кутузовна памятник. Цу тІа яздаьд: «Укх моттигашка кхаччалца хьадоаладаьд аьла Кутузов-Смоленске котало яхьаш дола российски эскараш, кІалхарбаьккхар ший Дай-мохк, балех даькар халкъаш. Дикаца дагалатталва турпал». Обелиск хьалъяьй 1820 шера, полководца дог дІаделлача моттиге. Цунна уллув да 1945 шера Болеславец мукъайоаккхаш лийгача 104 советски бІухочун боарзаш. Маьлхара долхац дІадахача тІемий турпалий боарзаш тІа дехка зизаш. ТІемахой кхело укх сийрдача Іакъар тІа боалабаьб Дай-мехка шин тІема салтий а инарал а.

В. РЖЕВСКИЙ.
(ТАСС).

Дарба ду... маьхо

«Ийс шу хьалха цІаьхха радикулит хиннача хана се хандахьа верзаргва аьнна хеташ вацар со. Больница физиотерапевтически отделене дарба дир сона, бакъда, пи шу даьлча лазар юха а михьар даьлар. Лазар тІаденача хана ког дІабаккха йиш йоацаш висар со. ЦІаьхха сона хайра радикулита маьхий Іетташ дарба делга. Иглотерапия еш йиъ сеанс яьчул тІехьагІа дикагІа хилар со, хІаьта хІанз уйла ю: кхы юха доагІаргдоацаш дІадаьннад-хьогІ лазар?».

Уж мугІараш яздаь 57 шу даьнна инженер ва дукха ха йоацаш Москве хьайийллача рефлексотерапе Институте эггара хьалха дарба деш хинначарех.

— Маьхий Іетташ дарба лар — бакъдар да, — аьлар АПН корреспондентаца ше къамаьл деш института директора профессор Дурняя Рубена. — Вай дегІагІа доахк маха Іеттача дийхка е дега, жамараштa е кера «хоам беш» дола биологически тІадамаш... Нерви система «каналий» новкъосталца уж вІаши дувзаденна да чурча органашцеи керта хьаь отделашцеи.

Ховш да, мел хала а кхераме а да бронхиальни астма хьар. Цхьабакъда, лоро маха Іотташе лазар дуж. Из иштa хІана хул вайна хІанз а бокъонца ховш дац. Маха Іоттаро лозаяьнача хІамакна дарба дара къайле сенах латташ я тахкар — тха института хьалхашка латтача декхарех ца!.

Маьхий Іеттилга бокъонца мича хана деиз хьадоагІаш да ховш деце я, бакъда шеко йоацаш да цаІ: геттара ширача замалахьа деиз ира ирьяь хІамаш Іетташ дарба деш хиннав саг. Дальни Востока мехкашка — Китае, Корее, Япони халкъа медицина лард хиннай маьхий Іеттилга, хІаьта хІанз а цига шеора даьржа да из.

Вай мехка из метод шерра юкъекхувла яьннай ткъо шу хьалха. ХІаьта вай тешшаме ала йиш йолаш да из йоккха тІехье йолаш я, аьнна. Эггара хьалха — хирурге.

Дега тІа операци яьчул тІехьагІа унахочоа хилар хала мнозит — белажа мышцашта лазар кхийтар. Цунна дІа-юха хьа магацар — геттара чІоагІа дар лазар. Маха Іетта массехк минута ялалехьа дІадаьлар из.

Кхо шу хьалха академика Б. Петровске инициативагІа клинически экспериментальни хирурге Ерригсоюзни института анестезиологе отделение вІашагІъеллар. операцеш еча хана а уж яьчул тІехьагІа а лазар дІадаккхар духьа маьхий Іеттаргдола группа. Электроакупунктирни анальгези яхаш яр из метод. Цо йиш хулийт 65—70 процент болча унахошта лазар кІаьдду молхаш ца еттийта. Унахо сакхетамчу хила везача хана (масала, мержа операци еш) е наркотически средствaш новкъа йолча хана (операци а яь бер наьна кер чура хьалъэцаш), къаьстта дика я из метод.

Дика дарба хул бронхиальни астмана, сага цІокана хулача цхьадолча лазарашта, дегапхьаьний лазарашта, иштта кхыдарашта. Тха планашта юкъе да укх тайпара дешаш — гІаьлай увзар, алкоголизм санна йола сагах боахкача воча оамалашта дарба дечара маьхий Іеттарах хьахулар тахкар.

Ма-дарра аьлча, массе а лазара дарба де вІаштІехьдалац маьхий Іеттарах. Уж цхьаккха дича Іетта йиш яц онкологически лазар долчарна, хала кхайкор долчарна. Оаха хІанзарчоа дарба дац ха яхача наха, зІамигача бераштa, берагІа болча кхалнаха. Из метод бокъонца тахка езаш я.

Тха институт декхарийла я педиатре, акушерстве, гинекологе, офтальмологе, отоларингологе маьхий Іеттилга юкъедоаладарга хьажа, цу метода фундаментальни лардашта тохкамаш делга дІахо дахьа. Рефлексотерапе Институте болх беш хургья 15 лаборатори. Цул совгІа, тха тхоай поликлиника я. Тха клинически база хургья московски больницай 10 отделенеех.

Ерригсоюзни Іилман - методически центр йола Институт декхарийла я иглотерапи юкъейоалаьча дарбан учреждениешка хьежа, опыт Іомае а из унахцІено лораяра практикана юкъекхувла а, лорий говзал лаккъяра курсаш вІашагІъехка. Тхона хетаргахьа, кердача методагІа болх бе ховргдола лораш кхаь-диъ шера кхозза дукхагІа хургба.

Валентин ТАРАТОРКИН.
(АПН).

ГІАЛГІАЙ ОРФОГРАФЕХ ДОАХКАЧА КХОАЧАМБОАЦАРЕХ

КХЫ ЦІАЬКХАЗА А МАССАНЕНА ДАГАДОАЛЛАЧОХ

Вайна ма-харра, «Сердало» газета оагІонаш тІа гІалгІай метта орфографех лаьца дискусси йолаеннай. Из дискусси хила еза ха тІехъяьнная а, хІанз из гІулакх доладар а чІоагІа пайдане да. Массане а гучадаьккхад из маьхала гІулакх хІара сага дагадоаллилген цун кІоарга уйла елген. Газета тІа статьяш язъяьраш тайп-тайпара болх лелабу нах ба. Бакъда, цецваллал хІама да цу дискуссена юкъе вІалла хьехархой а, иштта Іилман болхлой а ца бахкар. Царна хьалхашка латт орфографеца а, алфавитаца а дувзаденна дола декхараш, уж бар цуи оарцагІбовла безараш. Хетаргахьа, хІанзчул тІехьагІа цар а шоай дош аргда, шоашта мога гІо а дергда орфографецара гІулакхаш дувцача.

Газета тІа кенатехача статьяш тІа дувцар тайп-тайпара кхетама боарам болаш дале а, пайдане, маьхала дар да орфографи тоаяра цар автораш сагота хиларя цІенача дег тІара шоай хьехамаш де гІертари. Шеко йоацаш да гІалгІай орфографи дукха кхоачамбоацараши, халонаши, ца эша дуьхьаленаши йолаш хилар.

Шийтта декхар дицденнад. 1960-ча шера чІоагІъяьча республикански орфографически комиссена. ХІаьта из комисси хІанз вІалла йолаш йий-хьогІ аьнна а хеталу. Цудухьа сагота гІча декхарех да из орфографически комисси юхаметтаоттаяр а, цун болх ма-хулла тоабар а. Из декхар тІадуж Нохч-ГІалгІай историе, меттеи литературан Іилма-тохкама института. Из гІулакх тІехьдаха йишъярех дац, хІана аьлча нохчийи гІалгІайи орфографи цхьана тоае езандаь.

Газета тІа араяьннача статьяш тІа мел дувцар, орфографеца дувзаденна да. Цунах лаьца дукхагІбараш бакълув, бакъда автораша мел дувцар нийса дац. Цар гІалаташ ду уж лингвисташ, хьехархой ца хилар бахьан долаш да, цудухьа царех баккха бехк а бац. Цхьан хІаман бакълув уж: вай орфографех доахка гІалаташ, кхоачамбоацараш бахьан долаш гІалгІай метта деша а, йоазув де а хала да, яхаш.

Эггара хьалхара кхоачамбоацар да вай орфографе тайп-тайпара мукъа оазаш (фонемаш) цхьан алапаца белгалъяхар. Бакълув Іилмай кандидат Оздоев ИбрахІим, цунна тІехьа кхыбараш а, йІаьхен лоацен кхо фонема цхьан «а» яхача алапаца белгалъяхар харцахьа да, яхаш. Из да а да харцахьа. Из бахьан Іоаздаьр деша могаргдац дерригчун чулоацам гуча ца баькхача.

ХІанз, укх сахьате сона атта дац укхаза малагІа алапаш (хьаракаш) оттадича бакъахьа да ала, бакъда хІара оаз, шийн къаьстача алапаца белгалъяккха езилга шеко яц. Дагадох Мальсагов Кураза Зоврбика язъяьча «ГІалгІай грамматика» тІа доаладаь хьаракаш. Уж юха вай алфавита юкъедоаладича бакъахьа-м дар. Иштта ала деза дифтонгех. Уж гІалгІай метта шерра яьржай. ХІаьта вай орфографи керттерча даькъе фонетически ларда тІа латтар бахьан долаш ерригa дифтонгаш: «уо, ув, ов, иэ, оа», иштта кхыяраш а белгалъяха еза. Цигара хьадоагІа лоаца йовш йола «а» яха оаз белгалъяккхар а. Бакъда, укхаза вІаши эде йиш яц. из оаз малагІча позице латт, цун грамматически маІан да е дац. Цунах лаьца харц лув Вышегуров Мухьмад цІердешашцара из оаз дІаяккха еза яхаш («шалт», «йиш»), я. кх. дІ. а. Уж дешаш цІера дожара форме да. ХІаьта кхыча дожаре из алап отт яхаш, дІадаккха дезац. Укхаза ха деза вай орфографи фонетически ларда тІа латтарал совгІа, морфологически ларда тІа латтилга а. Цигара хьадоагІа хІара дожар ший аффикс (чаккхе) йолаш хилар бахьан долаш уж аффиксаш орфографе тІа белгалъяха езилга.

Цул совгІа, дицдалийта мегаргдац хІара мотт дукха амонимаш, омографаш, омоформаш йолаш болга. Иштта ба гІалгІай мотт а. Цудухьа амонимаши омографаши шоайла «къоастае гІертар» харцахьча новкъа валар да, цу гІулакхо орфографи тоаергьяц, геттара кегар бергба цох. Цунна тІехьаьлча хІара дош, деша форма къаьст-къаьстача алапашца белгалъяха еза, тІаккха уж алапаш ца тоъа а мег.

ДукхагІболча автораша дувц белгалдешай суффикс — «гІ» дІа а яьккха, цун метта — «х» язде деза, яхаш. Укхаза цхьа хІама дицдалийта мегаргдац: гІалгІай метта этта бокъонаш я аффиксальни къора оазаш — «х», «ш», «с» зовне йолаш, масала «хІамагІ», «хІамаж», «даз» иш. кх. дІ. а. Цу бокъонца зовне яьннай — «х» яха оаз белгалдешашта юкъе а. ХІаьта вай орфографи фонетически ларда тІа латташ хилар бахьан долаш бакъахьа хургда уж лакхе йоалаяь аффиксальни оазаш шоаш хоззача тайпара дІаязйойя: масала, «дас-даз», «гІажаш-гІажаш», «сох-согІ», и. кх. дІ. а. Кхыча бесса аьлча, уж хувцамаш вай орфографе дойя, метта бокъонаш а чІоагІлургья, сов хабараш а дезаргдац цунах лаьца дувца.

Метта бокъонашца дувзаденна да кечала дожара формаш: «болхлочунах», «хьехархочунах», и. кх. дІ. Уж формаш къаьна я, хІаьта фонетически хувцамаш бахьан хьахиннай цар керда формаш: «болхлочох», «хьехархочох». Уж нийсса лела а ю, иштта язъе а еза.

Бакълув «дж» яха оаз ше йоагІача белгалъяккха еза, яха Х. Этиев. Иштта ала деза «дз» яхачох а. Масала, «моз» (мед) язде деза — «модз», «гІаж» (палка) язде деза — «гІадж». Уж «дз», «дж» яхараш дош къоастаду оазаш я (фонемаш). Уж орфографе на лелаяр доккха гІалат да.

Иштта гІалат да вай орфографе мел эшача «йот»-ца лeладар. Из бахьан долаш сов алапаш да вай (я, ю). Цунах лаьца харц ва М. Вышегуров «йота» метта «ё» яха алап деза яхаш. «Йот» вай метта массанахьа яздойя гІалаташ кІезигагІа хургда. ХІаьта, «юда» яхар санна хьехамаш де эшац. Укхаза «йуода» да оазашка диллача, хІаьта иштта язде а дезар.

Вай метта йола бокъонаш ховш хилча укх тайпара, хьехамаш эшац (М. Вышегуров): «кулг», «хІамилг», «Іергва», «хургда», ишт. кх. а. кІаьда хьарак «ь» юкъе долаш язде, яхаш. Из харцахьа да. Цу гІулакхо вай хала, кегаенна орфографи кхы а чІоагІагІа тувлаергья, чоалханегІа ергья. Вай декхар да ма-могга из аттача новкъа яккхар. ХІаьта цхьайолча тайпан цІерашца «Мальсагов», «Нальгиев», ишт. кх. а. из хьарак яздар эрсий метта влияни я.

Статьяш тІара кхыдола хьехамаш тІаьца йиш яц, царех цаІаш метта бокъонашта духьала доландаь а, хІаьта вожаш вай еррига мукъа оазаш белгалйоахе, дувца а дезаргдоацандаь. Масала: «кхор ба» («дай грушу»), «кхор ба» (груша есть) йІаьхен лоацен оазац белгалйоахаш алапаш хуле, вІалла хала а хургдац кхетаде.

Статьяш тІа хьатІаьца мегаргдоаца хьехамаш дукха нийслу. Царна массанешта жоп денна а варгвац. ДукхагІдараш да автораша оазаши алапаши вІаши эдеш хилар бахьан долаш, грамматически бокъонаш ца хар бахьан долаш. Цар бехк а бац. Шоашта хетар, шоашта орфографи тоаяр ловр да из. Цу гІулакхо тешаву гІалгІай халкъ шоай культура дегІайоалаяра къахьегаш хиларах.

Ф. ОЗДОЕВА,
Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета филологически факультета декан, филологически Іилмай кандидат.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

СПОРТ

ХИ ТІАРА ЯХЬАШ

КхоалагІа ди да Черноречьерча Іам тІа кемай моделаш яра спортах РСФСР кубок яккхара яхьаш дІайолаенна. Цу яхьашка дакъа лаца вай городе баьхкаб РСФСР чуйоагІача вурийтта автономни республикерен областерен спортсменаш. Иштта цу яхьашка дакъа лоац вай республикерча кемай моделаш ераша а.

Хьалхарча дийнахьа г. Красноярскера ерригсоюзни категоре судахо Л. Б. Башенов керте латта яхьай судахой, коллеги хьожаш хилар стендаш тІа дІачІоагІъяьча кемай моделаш хьаяра дикалга. Цу даькъе кхычарел толашагІа лаьрхІар Новосибирскерча Ю. Томинеи Ростовски областерча г. Бороденкоси хьаяь кемай моделаш.

Иштта цу дийнахьа хи тІа гІолла сихагІа лелара кемай моделаш хехкаш а хилар спортсменаш. ВІ класс йолча моделашта юкъе сахьата 187,5 километр сухалга а кхаьча кхычарел хьалхагІа финише ера СССР спорта мастера В. Кузнецова хьаьь модель. ХІаьта граждански кемай моделашта юкъе толашагІа хилар А. Филиппова кийчъяь модель.

Яхьаш чакхъяргья 25-ча апреле.

М. САЛМАНОВ.

ШАШКАШ

Город Грозне эрсий шашкаех хьалхле яккхара яхьаш финише, кхоачаш латт. Юха а белгалваьлар укх тІеххьарча турашка О. Нелепин, С. Чатаев, В. Хайтаев, А. Гайсин эшаваь А. Докпаев, В. Демченкос эшавир А. Маслов, цхьаккха кот ца воалаш лайзар из Е. Энковскеца, хІаьта йишар О. Нелепинцеи М. Ибриевцеи ловзаш.

А. Докпаева ше эшаваьчул тІехьагІа яккха йиш йолча кхо очкох шиъ ах очко яьккхар М. Ибриева.

ХІанз хьалхарча моттиге ва 14,5 очко яьккха А. Докпаев, цун тІехьа воагІа 13,5 очко йола В. Хайтаев, хІаьта кхоалагІеи йиълагІеи моттигаш екъ хІаране 11,5 очко яьккхача О. Нелепинеи Н. Куяныкинеи.

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

Тахани кхоанеи хургда

23-ча апреле

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. 10.00. Болх беш хургья ерригa аттракционаш. «Боккха ба са Дай-мохк» яха радиоконцерт.

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 16.00. Библиотека. «Балха дикал — юкъара гІулакх» яха литература обзор. 18.00. Лекционни зал. Болх беш хургья «Кругозор» яха киноклуб. 19.00. Халхарий зал. Кагирхой салаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа культура Дворец. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Химиский культура Дворец. 10.00. Волейболах, баскетболахи истола тІарча теннисахи йола завода спартакиада. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. Патриотически иллейи музыкан концерт. 18.00. «Вай кІира» яха радиожурнал. 19.00. Моттигерча композиторий И. Иржанске, А. Попова, Г. Абозинеи М. Горчхановеи Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаь авторски концерт.

Маьхк еча комбината клуб. 18.00. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетаяь кинофестиваль. «ИйслагІа лаккхале» яха художественни фильм.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 18.45. «Машиностроитель» яхача кинотеатре болх беш хургья советски моралеи правен дешаех йола кинолекторий.

яха берий кинотеатр. 10.00. Йоккха зал. Грознерча культура учреждений берий художественни самодеятельноста хьажар. 16.00. Библиотека. «Нанахах дола советски законодательство» яхача темах долча литература обзор. 17.00. Парк. «Кагирхошя дІайолаю ер йиш» яха радиоконцерт. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

Н. К. Крупскаяй цІерагІа культура Дворец. 10.00. Волейболах, баскетболахи истола тІарча теннисахи йола завода спартакиада. 11.00. Шахматех йола турнир. 18.00. «Вай кІира» яха радиожурнал.

Просвещене болхлой ЦІа. 10.00. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара хетадаьча республика школай педагогически коллективай художественни самодеятельноста тІеххьара концерт. 15.30. Музыка езарий клуб. «Музыка В. И. Ленина вахаре» яха концерт-лекци.

Маьхк еча комбината клуб. «Хозачун дуне тІа» яха кинофестиваль. «Валентин Серов» яха кинофильм гойтаргда.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 10.00. В. И. Ленин дагавохара Дениа хетадаь «Массаза а дахаргда Ленина гІулакх» яха утренник. 10.00. Болх беш хургья «Филателист» яха клуб. 10.00. Болх беш хургья «Объектив» яха фотоклуб. 12.00. Болх беш хургда «Космонавт» яха берий кинотеатр.

С. М. Кирова цІерагІа культуран салаІарен парк. 10.00. Болх беш хургья ерригa аттракционаш. «Советски композиторий иллеш» яха радиоконцерт.

24-ча апреле

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.30. Кинозал. Болх буш хургда «Заманхо»

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйранара гимнастика. 9.30 — «Говза кулгаш». 10.00 — «Дай-ноаной, шоана». 10.30 — «Іуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00— «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник Белашова. 11.30 — «Іалами саги». 12.00 — Гайдн. Концерт. ДІалокх къаьнарчен хІанзарчен ашарий оркестро. 12.30 — «Спортлото» тираж. 12.40— «Литературни дешараш». Федин. «Ленина сурт». 13.00 — «Москвичка». Телевизионни клуб. 14.15 — «ВорхІ бос лепа зизилг» яха телевизионни художественни фильм. 14.45 — «УнахцІено» яхача программа почта. 15.15 — «Африкански лаьтта тІа доттагІал тІехь вІашагІкхетар». 15.25 — «Музыкальни абонемент». А. П. Бородина камерни ашараш. 16.10 — «ДоттагІал» яха телевизионни журнал. 16.40 — Мультфильмай программа. 17.00 — «Хьайбай дунен тІа». Передача дІахьу географически Іилмай кандидата Дроздова. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Центральни телевидене экрана тІа эггара хьалха. «Ше ший дешашта нах тІаэца ди» яха художественни фильм. 19.45 — «Вай биографи. 1942-гІа шу». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Артлото». Эстрадни программа. 22.35 — Бизе-Щедрин. Шевченко цІерагІча Украински ССР опереи балетеи Паччахьалкхен Академически театра «Кармен-сюита» яха спектакль. Йистеяьлча—кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.45 — «Са воша» яха берашта дола фильм. 15.05 — «Телехьажархой письмоех дола гІулакхаш даьд». 15.20 — «МалагІа салаІар дикагІа да» яха фильм. 15.25 — «Старт» яха телевизионни журнал. 15.55 — Красноармейски совхозера репортаж. 16.25 — Лермонтова цІерагІча республикански драматически театра спектакль.

24 апрель
I ПРОГРАММА
ГАРГАЛО ТЕССАЧА ГОРОДИИ ДЕРРИГДУНЕН ДИ. КАГИРХОИ БАРТ-ЦХЬОАГІОН ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ДИ.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — «Берашта йола Іуйранара гимнастика». 9.30 — «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва». 11.00 — «Орленок» яхача телестуде юнкораш Советски Союза Турпалца, СССР заслуженни летчикаца-испытателца С. Н. Анохинаца вІашагІкхетар. 11.45 — «Дерригa хар лоп сона». Киножурнал. 12.00 — «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — «Литературни беседаш». 14.15 — Боккхача наькъа этапаш. «Комсомольск» яха художественни фильм. 16.00 — Тахан гаргало тессача городий дерригдунен Ди да. 16.30 — «Октябрски иллеш». Политически иллей фестиваль. ГДР-ера передача. 17.20 — «Дунен халкъашта юкъера панорама». 17.50 — Мультфильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Футболах йолча дунен чемпионата къоастам бу матч Советски Союза сборни — Греце сборни. Ленина цІерагІча Центральни стадионера трансляци. 19.45 — «Къахьегама наькъа барт-йиш хилар». 20.00 — «Кинониккъбархой клуб». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эрсий халкъа а советски а иллей концерт. 22.00 — Хоккеях йола Дунен чемпионат. Канада сборни — Советски Союза сборни. Австрера трансляци. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — Пионераштеи дешархоштеи йола передача (нохчий меттала). 16.30 — «Ералаш» яха номер 3-гІа йола киножурнал. 16.40 — Лакхерча классашка дешабагІараштa йола программа. 17.20 — «СССР вошал долча республикай денош». Мордовски АССР. 17.30 — «Телевизионни хьаьша цІа». 18.20 — «Атлантика» яха художественни фильм. 1, 2 сереш.

РАДИО

23 апрель

6.30 — «Механизатораш яхье баьннаб», «Советски Россия» яхача колхозера передача (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Хона да, Даьхе, салтечун дог» (эрсий меттала). 8.55 — Ашараш. 14.30 — «Сатирически талгІе тІа» яха радиожурнал (эрсий меттала). 15.00 — «Нохч-ГІалгІай ашарий историецара» яхача циклацара передача (эрсий меттала). 15.40 — «ТІеххьара дош» яха Чахкиев СаІида дувцар (гІалгІай меттала). 16.00 — «Кавказа Іуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала). 18.30 — Нохч-ГІалгІай радио керда музыкальни записаш (гІалгІай меттала).

24 апрель

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35— Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Самукъанерча талгІе тІа» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала). 12.30 — Ашараш. 15.15 — «Ше сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гІалгІай меттала). 15.45 — КІирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.15 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 16.42 — «Красный молот» завода хьалхарча пятилеткай турпалах Светличнех йола радиоочерк (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагІал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

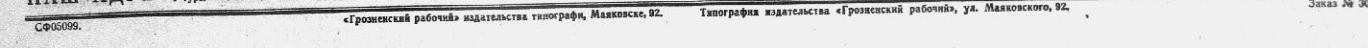
ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи кІеззига морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Іуйрийна цхьацця йолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка догІа а делхаш, малхбузехьара 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3—8 градус, йийкха хуле 0—5 градус, дийнахьа 7—12 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Дийнахьа фегара температура 15—20 градусага кхоачаш айялар мара кхы хувцам боацаш хила мег ломма а.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

СФ05099. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3092.